

július 6.
 nagy vász-
 legolcsóbban
 1370
 azul (v. Szé-
 fon 493.
 építés!
 epén
 mész
 0 lei
 efon 1106.
 Ignác
 kereskedése
 Malom-u. 16
 éntár Rt.
 marossziget)
 111.
 itakárk.
 s eladása.
 és külföld bér-
 tetelek mellett.
 matláb mellett
 titolása és ipari
 zása. 1378
 esti
 6. és 1276
 i
 27. számu
 darabárú,
 forgalmat
 és Austria
 napi
 bér kikö-
 rterül
 illett vái-
 s olasz
 vérek
 állalat,
 26.
 ócz-u. 12
 Hegyes-
 keresztes,
 arispöki
 üvegek
 Fülöp
 ak F.-u. 13.
 leitől
 játék áru
 1358
 yt
 it
 79.

Szerkesztőség, kiadó
 hivatal és nyomda
 Cluj-Kolozsvár, Str. Baros
 L. Pop, — Brassai-utca 12.
 Az Uj Kelet telefonjai
 Szerkesztőség 977
 Kiadóhivatal 844
 Nyomda 879
 Hírszer osztály 433
 Z. N. Sz. 559

Kéziratok Kézírólag
 szerkesztőségnek eljuzen-
 telt. — Kéziratokat nem
 adjunk vissza és nem bír-
 hetünk meg

UJ KELET

ESTI DO-POLETIKAI NAPILAP

1071
 2211
 Lejár
 Hermann Goldschmidt ur
 I. Wolfzelle 11
 Wien

Romániában
 Félévre 400 lei
 Félévre 220 lei
 Negyedévre 120 lei
 Egy hónapra 0 lei
 Egy év 0 lei
 Magyarországon
 Egy hónapra 20 dina.
 Egy év 1 dina.

7. évfolyam, 145. szám Cluj (Kolozsvár) 5682. Thamus 11 1922. július 7, Péntek

Diagnózis Európáról

(*) Ezelőtt glebetrottereket küld-
 de, Amerika a lenézett és romanti-
 zus kontinensre. A háboru lemar-
 cingolta Európáról a romantikát és
 a napkelteit és az alkonyatit már egy
 fityinget sejtérnek. Ezért ugyan nem
 érdemes ide jönni. De van valami,
 ami jobban izgattja az amerikai fa-
 czát. Mitől olyan beteg ez a nagy-
 beteg Európa? És hátha üzlet ez a
 nagy betegség? Amerikában szer-
 tük az igazságot és több is ott az
 igazságkeresés, mint másfelől. En-
 nem forra sítlan vannak ott, akik tud-
 szeretnek, mielőtt beteg Európa, gyó-
 gyíthatatlan beteg-e, vagy olyan,
 hogy még talpraállítható. És jönnek
 Amerikából az igazságkeresők: híres
 pénzszichológusok és nagy másusok
 az aranykukusz óltárai mellől és né-
 zik és forgatják és megkopogtatják a
 páciens és végül nem segítenek,
 vagy legfeljebb, ha egy kis mólvá-
 sással akarnak lelket önteni a hal-
 dokléba.

De akadt a ráolvasóknak ebben a
 belold forgatagában két olyan ame-
 rikai is, aki szintén szeretné meg-
 segíteni Európát. Morgan, a milliár-
 dos és Vanderlip, aki odáát a gazd-
 sági életnek egyik legismertebb ve-
 zető embere. Tudós és üzletember.
 Morgan a milliárdosok optimizmusá-
 val jött Európába és a koldusok le-
 mondásával sietett vissza Amerikába.
 A felhősreolók magasságához szo-
 kott pénzkirály se mozogni, se lélege-
 zeni nem tudott a mélyen leszályt
 európai horizont alatt. Olyan Euró-
 pát keresett, amely már kijőzanult
 és tudja, hogy munka és termelés
 nélkül csak fikció a hatalom, hogy a
 régi elfogultságaitól és még most is
 a hatalomért tülekedik, nem pedig
 azért, hogy a népek kenyérhez és
 nyugalomhoz jussanak. Ezt az Euró-
 pát nem érdemes megsegíteni, de
 sem is lehet. Morgan itt hagyta
 Európát, egy pennyt se adott, se
 Franciaországnak, se Németorszá-
 gnak, se Ausztriának és ez volt a leg-
 jobb üzlet, amit csinálhatott.

Vanderlip nem hozott és nem
 kínált milliárdokat, neki nincsenek
 is milliárdjai, csak két jó szemé van,
 roppant tudása és sok-sok jókaka-
 rna. Azt lehetne mondani, hogy a
 pénzügyi tudományok humanistája ő,
 aki nem tudja részvétlenül nézni a
 vértelenre tikkadt pénz iszonyu ver-
 gődését. Mennyi kulturát, mennyi
 szépséget és hány igazságot lehetne
 visszazárni a világnak, ha a régi
 lélek élne még az európai pénzben,
 az, amely vetni, alkotni és építeni
 szeretett. Klinikai eseteken akarta
 Vanderlip tanulmányozni az európai
 betegséget és azért legelőször is
 Ausztriába ment, ahol legeminensebb
 a veszedelem.

Tapasztalatait a következő diagnó-
 zisban szűrte le:

— Azt mondják, hogy Ausztria
 tönkrement. Ebben a fogalmazásban
 nem igaz ez a megállapítás. Ausztriá-
 nak még ma is nagy a gazdasági
 potenciája és igazi problémája nem
 a pénzügyi, hanem a politikai. Ausztria
 bomlását politikai tekintélye össze-
 bomlásának köszönheti. Olyan má-
 onlásnak köszönheti. Olyan má-
 nyon sülyedt, hogy politikai tekín-
 telyének segélyforrásai kikapadtak és
 így képtelen arra, hogy a saját po-
 litikai erejéből állíthassa helyre a
 pénzügyeit. Ausztria gazdasági kon-
 szolidációja csak egy módon lehet-

séses és a végső katasztrófát is csak
 úgy kerülheti el, ha visszakerül az
 a politikai tekintélyt, amelyet el-
 vesztett.

Ez a diagnózis a legérthetőbb.
 Olyan igazságokat hirdet Vanderlip,
 amiket nem csak hogy elvitatni, de
 még társadni se lehet. Olyan korban,
 amikor már a városok is milliárdos
 költségvetéssel dolgoznak, a pénz
 már régen elvesztette belső értékét
 és ereje nem önmagában van, ha-
 nem az államban, amely garantálja
 a biztosságot. A pszeudó korona, amely
 helyettesíti az igazit, ha mögötte áll
 az állam a jognak, a rendnek és a
 munkakarásnak roppant erejével és
 azt mondja: megbíshattok ebben a
 rossz pénzben is, mert én kényseri-
 teni tudom, hogy a jó pénz értékje
 szerint forogjon a gazdasági életben.
 Ha nincs ehhez az államnak elég
 ereje, akkor az összeomlás valóban
 feltarthatatlan.

Nagy igazság ez, de az egész
 igazságok legfőbb fele csak. Az
 egész igazságot akkor mondta volna
 meg Vanderlip, ha ezt nemcsak Ausz-
 triáról, de egész Európáról állapítja
 meg. Mert nemcsak a legyőzött álla-
 mok, de még a győzők is elvesztet-
 ték régi politikai tekintélyüket és
 ahol bajok vannak, hát annak sehol-
 sán az az oka, hogy a gazdasági
 források apadtak ki, hanem az, hogy
 kikapadtak a politikai tekintély se-
 gélyforrásai. A válság nem Ausztria
 válsága csupán, hanem az egész
 világe és a konszolidációt minde-
 nőt azzal kellene megkezdeni, hogy
 megint tisztességes és tekintélyes
 tegyék a politikát. Ausztria beteg-
 sége nem izolált betegség és a sorsa
 nem épen csak németors. Sok ál-
 lam beteg, a beteg Európában, jó
 lesz, ha figyelembe vessük a van-
 derlipi diagnózist és aszerint keres-
 nek gyógyulást.

Bratianuék már elkészültek a bukásra

Koalíció helyett fuzió lesz
 — Az Uj Kelet tudósítójától —

Az ellenzéki együttműködésre irá-
 nyuló tárgyalások a legkedvezőbb ki-
 látások mellett már előrehaladtak.
 Az ellenzéki csoportok között kelet-
 kezett barátságosan engedékeny han-
 gulatot sokan arra akarják felhasz-
 nálni, hogy a régen tervezett nagy
 ellenzéki pártot megteremtsék. Az
 új párt létrehozásának szükségességét
 először a nemzeti párt hangoztatta,
 amikor a választások után arról győ-
 ződött meg, hogy erdélyi elszigetelt-
 ségében nem maradhat meg sokáig.
 A pártot akkor országossá akarták
 átszervezni

nemzeti radikális párt

néven. A második kísérletet Averescu
 és Marghiloman tették és pártjuk
 fuziójáról elvben már meg is álla-
 podtak. Ugyanezt akarta Jorga és
 Take Jonescu is, de mert a paraszt-
 pártot nem vették számításba, nem
 érték el eredményt. Most aztán elér-
 kezettek látják az időt az egységes
 párt megvalósítására és az újabb
 kezdeményezés ezalkalommal Ave-
 rescu tábornoktól indul ki.

Bukaresti jelentés szerint a „Lupta
 beszámol az Averescu tábornok és
 Maniu között lefolyt tárgyalásokról.
 Maniu javaslatot tett a kollaborációra
 vonatkozólag, Averescu ellenben a
 fuziót ajánlotta. Miután Maniunak a
 nemzeti párt végrehajtóbizottságától
 erre vonatkozólag nem volt megbizta-
 tása, a tárgyalások folytatását Maniu-
 nak Kolozsvárról való visszatérése
 utánra halasztották. Fuzió esetén az
 új párt neve

nemzeti néppárt

lesz.

Az új párt magvát a jelenlegi
 nemzeti párt alkotná, a vezetőségben
 erősen képviselve volna a Marghi-
 loman csoport és természetesen ve-
 zető szerep jutna Averescu táborn-
 nak is. Sokan azt is tudni vélik,
 hogy az új alakulásban a takisták is
 részt vennének, sőt Jorga csatlako-
 zását sem tartják kizártnak.
 Más oldalról máris állást foglal-
 nak az ellenzéki erők ilyen átcsoport-
 osítása ellen. Főleg azt kifogásolják,
 hogy a vezetés munkájában tulsok
 ugynevezett „nagy egyéniség” venne

részt, aminek sok előnye mellett,
 előrelátják az elkövetkező széthuzás
 és féltékenység okait is. A nemzeti
 párt által talajainak főleg Ave-
 rescu tábornok személye ellen van
 kifogásuk, akit jó tábornoknak, de
 nagyon rossz politikusnak tartanak.

a kormány átszervezéséről

elterjedt híreket a „Viitorul” mai
 száma erőlyesen cáfolja, ami ellen-
 zéki körökben a megerősítés erejével
 hatott. A „Viitorul” különben nem
 is annyira a szóban lévő nagy át-
 szervezést cáfolja, mint inkább a
 Bratianu Vintila távozásáról elterjedt
 híreket. A pénzügyminiszterrel ugyan-
 is azt mondták, hogy betegsége
 miatt elhagyja állását, sőt tudni vél-
 ték, hogy ez a betegség is csak ama-
 lyan politikai rosszullét, amely a
 minisztéri bontározások és más pénz-
 ügyi tervek és akciók következményei.

A király is résztvesz az új alkotmány kidolgozásában

Az eredményesnek mutatkozó el-
 lenzéki tanácskozások és egyezkedé-
 sek természetesen nem maradnak
 hatás nélkül a kormány táborában
 sem, ahol nagy nyugtalanságot kel-
 tenek. A liberálisok tudják, hogy az
 ellenzék meggyőzésén esztén meg-
 bukna, de remélik, hogy a meg-
 egyezés nem jön létre. Az „Adeve-
 rul” munkatársának alkalmá volt
 több vezető liberállal beszélni, akik
 a helyzetről egyöntetűen a következ-
 őket mondták:

— Nem kételkedünk benne, hogy
 az egységes ellenzék egyazon célért
 meginduló küzdelme sikerrel járna
 és hamar kénytelenek lennénk a ha-
 talmat átadni. De ez a megegyezés
 nem jött létre és van okunk feltenni,
 hogy nem is fog. Vajda, Averescu,
 Lupu és Manghiloman már voltak
 egy kormány tagjai és mi lett belő-
 lük? A bukás után Jorga össze-
 rrelte a híres földerációt, de kormány-
 ra jutni nem tudott s a földerációnak
 gyászos vége lett. Most megint ta-
 nácskoznak, de mi tudjuk: az ellen-
 zétek az egyes pártok és politikusok
 között még fennállanak az azokat nem
 lehet formulákkal és kommunikékkal
 létfütni.

— A közeledés mégis létrejött
 — mondotta az újságíró.

— Hogyne. Lehet, hogy nemcsak
 a közeledés, de a megegyezés is létre
 fog jönni. Tudja kérem, ezek az urak
 régen nem voltak hatalmon, az üz-
 letek kezdenek rosszul menni. Hát
 érdemes egy kis hasznos békét kötni.

— És ha mégis kormányra jut-
 nak, mi lesz a mai parlament hatá-
 rozataival?

— A parlamentet feloszlatják,
 többséget szerveznek és akkor sok
 mindent revideálhatnak és megvál-
 toztathatnak. Egyet azonban nem.
 Az ősszel hozandó új alkotmányt.
 Erről gondoskodunk.

Az alkotmányozó nemzetgyűlés
 munkájában őfelsége személye-
 sen részt fog venni. Nemcsak
 szentesíteni fogja, de az ülése-
 ken aktív munkát fog végezni.

Elképzelhető-e olyan kormány, amely
 azt tanácsolná a királynak, semmi-
 sítse meg olyan alkotmányt, amely-
 nek megalkotásában aktívan egyéni
 munkával is belefolyt? Nem. És ez
 nem is fog megtörténni. Nekünk pe-
 dig csak az a célunk, hogy az or-
 szág jövő fejlődésének irányát a ma-
 gunk lelkiismerete szerint szabjuk
 meg. Ha ezt elértük, nyugodtan meg-
 gyünk újra ellenzékbe és talán vissza
 sem térünk többé....

A liberálisok tehát már készül-
 nek a bukásra s már vigaszt is
 keresnek.

Botrányos jelenetek a magyar nemzetgyűlésen.

Budapestről jelentük: A parláment mai ülésén folytatták az
 indennitás vitáját. V. Balogh György
 és Drózi György ellenzéki felszólalása
 után Rakovszky István javaslatot ter-
 jeztt be, melyben az új lakásrendelet
 napirendre való tüzését kívánja. Nagy-
 atádi Szabó István azt válaszolja, hogy
 a rendeletet a minisztertanács már tár-
 gyalta. A szocialisták nem találták ki-
 elégitőnek a választ, de Nagyatádi
 Szabó tulkibálja a közbeszókat:
 „Az urak beszélhetnek, amit akarnak,
 mi azt tesszük, amit a kötelességünk
 parancsol.” Az ellenzék erre óriási
 lármában tör ki. A képviselők a pad-
 kat verdesik és a vihar már oly heves,
 hogy az elnök kénytelen az ülést fel-
 függeszteni. Szünet után Propper szo-
 cialista képviselő interpellációt tesz a
 toloncház dolgában. Az interpellációra
 Rakovszky Iván belügyminiszter kije-
 lenti, hogy a toloncházban mintaszere-
 rend van, csak a haszárnlásért elítelt
 román állampolgárok kezdtek éhség-
 sztrájkot, mert nem tudják kivárai a
 kicserélésüket. Propper szemébe vágja
 a miniszternek, hogy a toloncházbeli
 állapotok vérlátók. Erre újabb botrány
 tör ki. A kormányparti képviselők hi-
 ryanak a padokból és a szocialisták-
 nak akarnak rohani. A józanabbak
 közbelépésével sikerült a verekedést
 megakadályozni.

Miért akarták megölni Milju- kovot?

Tegnap kezdődött meg Berlin-
 ben Napokov gyilkosságának főtárgyalása.
 Schabelsky vádolt beismerte, hogy
 Miljukovra lőtt, de tagadja, hogy kö-
 szült a merénylet. Gyűlöli Miljukovot,
 aki főbűnös az orosz forradalomban.
 Azért ment a gyűlésre, hogy lássa,
 vajjon Miljukov sajnálja-e részvételét a
 forradalom előidézésében. Amikor hai-
 lotta, hogy Miljukov dicséri a forrad-
 lom győzelmét, hirtelen düh fogta el,
 elfrántotta revolverét és Miljukov felé
 lőtt. Schabelsky tejesen meg van törve
 és beszámíthatatlannak látszik. Tabo-
 ritzki, a másik vádolt mindent tagad.
 Több tanu kihallgatása még hátra van,
 a tárgyalást ezért elnapolták.

Gazdasági egyezés a kolozsvári hitközség és a szefárdok között

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A kolozsvári ortodox és szefárd hitközség közötti konfliktus elintézése céljából az ortodox iroda elnöke, Ullman főrabbi Kolozsvárra érkezett és érintkezésbe lépett az ortodox hitközség vezetőségével. A tegnapi és mai tárgyalások csak részben vezettek eredményre. A lényegesebb elvi kérdésekben, nevezetesen a nagyhitközség által követelt teljes erkölcsi elégtétel tekintetében a differenciák még fennállnak. A kolozsvári nagyhitközség ugyanis az ítélet kapcsán közzétett rabbinikus véleményt magára nézve súlyosan sértőnek tekintette.

Amikor ezt a séreimes pontot szóvá tették, Ullman főrabbi hangsúlyozottan kijelentette, hogy szerinte a

cionista magatartás sem az egyénre, sem egy hitközségre nézve vallásilag nem diffamáló,

ha az illető hitközség intézményeiben nem szorítkozik mára, mint a Sulchan Aruch szabványaira. Kijelentette, hogy ellenkező állásponton lévő rabbi tekintélyek véleményét nem osztja.

Az ítélethez csatolt és a cionistákat vallásilag megbélyegző véleménynyel nem azonosítja magát, nem is tekintheti másnak, mint magánvéleménynek. Ez okból a kö-ponti iroda hivatalból e tekintetben semmi nyilatkozatot nem tehet.

A nagyhitközség képviselői ezzel a kijelentéssel nem elégedtek meg és elhatározták, hogy a távollévő Glasner Akiba főrabbi utasításai alapján és más rendelkezésre álló eszközök segítségével fognak a sérelmes indokolással szemben orvoslást és elégtételt szerezni.

A hitközség feje fölött azonban valóságos Damokles-kardként logett a választott bíróság döntésében megjelölt szankció, az „iszur“ és nehogy a vezetőség a hitközségi tagokat e tilalom következményeinek kitégye, a szefárdokkal gazdasági megegyezést kötött, amely e hó végéig lesz érvényben. A megegyezés szerint a hitközség a gabellában a szefárdokat egy közösen megállapított arányban részesíti. Egyébként a hitközség teljes akciószabadságát fenntartotta.

El kell ismerni, hogy a tárgyalások során Ullmann Salamon főrabbi és kíséretében volt veje, Spitz Mayer kerületi rabbi becsületes buzgalmat fejtettek ki az ellentétek ki egyenlítésére. Ennek tudható be az időleges gazdasági megegyezés is. A hitközség egyébként köriratban fogja ismertetni érveit és a megkezdett küzdelmet a legnagyobb energiával folytatni fogja.

A tanácskozás végén munkatársunk beszélgetett Spitz Mayer rabbi-val az iskolaügy állásáról és megkérdezte mi igaz egy magyar lapnak ama híréből, hogy az ortodox iroda egy hároméves átmeneti időt kíván a román nyelvre.

— Ez nem igaz — mondotta Spitz Mayer rabbi. A cikk tartalma és hozzáfűzött következtetései nem felelnek meg a valóságnak. Ilyen határozat nem jött létre. Az iroda által hozott határozat alig különbözik a kolozsvári iskolaferentó határozatától. Azt az elvet valljuk, hogy a hitközségek maguk válasszák meg iskoláik tanulási nyelvét. Mint-hogy a kormányrendelet sok zsidó iskola működését lehetetlenné teszi, a háromévi átmeneti időt kértük

saját nyelvünk, a jiddis vagy a héber megtanulására.

A rendelet visszavonását, illetőleg hatályának három évre való kitérését kérjük. Ez az igazság.

Az eszme elindult

Herzl találkozása Nordauval, Zadokkal és Israel Zangvillal

— Herzl Tivadar emlékirataiból —

Páris, 1896. november 17. Beszéltem Nordauval.

Nordau a második olyan ember, aki villámszerű gyors felfogással értett meg engem. Az első Benedikt volt (Moriz Benedikt, a „Neue Freie Presse“ kiadója. A szerk.) De Nordau mint barát, Benedikt egyelőre mint ellenfél.

Ugy érzem, hogy Nordau tűzön-vízen keresztül velem tart. Őt volt a legkönnyebb meghódítani és ez volt talán mindaddig a legértékesebb hódítás. Kiváló elnöke lehetne az akadémiáknak, esetleg közoktatásügyi miniszter.

Ajánlólevelet adott Londonba a Makkabea-Clubhoz, amelyről tőle hallottam először. Ez a klub azonban maga az az ideális terület, melyre nekem szükségem van: művészek, írók és mindenfajta szellemi zsidók társasága. A klub neve is már eléget mond. Állítólag Goldschmid ezredes is a tagja, akiről egyet-mást már hallottam.

Nordau bevezet majd a makkabeus Israel Zangvillhoz, aki író ember. Kértem Nordaut, hogy jöjjön velem Londonba. Megígérte, hogy utánam jön, ha szükségesem lesz rá.

Délután Zidok Kshnál. (Franciaország főrabija)

Salzburgi barátom, Lévn is ott volt bányában, lustán és nehékesen mint Salzburgban. (Naleisse Lévn az aliansé Israelite Universele elnöke) Megjegyzéseiből konstatáltam, hogy tervemet akkor sem, de tegnap se értette meg.

Később még néhány zsidó érkezett. Ugy hiszem, hogy Zadok rendelkezte őket ide: Derenbourg, Feinberg és egy fiatal rabbi, Zadoknak veje. Lassan-lassan újra elő kellett állnom összes okfejtéseimmel. Semmi új momentum az egész diskusszióban.

A francia zsidókat nyilván egyelőre nem lehet az ügynek megnyerni. Még nagyon jó dolguk van.

Lévénnel kategórikusan sem behelyezkedtem:

Alighanem nagyon szerencsétlenül fejezem ki. Mert olyan dolgok, amelyek már másodszer magyarázok még önnek, meg mindig érthetetlenek.

Amikor arra hivatkoztam, hogy ő francia nemzetiségű, azt mondtam:

— Hogyan? Ön és én nem ugyanahhoz a nemzethez tartozunk? Miért rezzen ön össze arra a hírre, hogy Luéger megválasztották? Miért szenvedtem én, amikor Dreyfus kapitányt hazaárulással vádolták?

Bucszásul azt mondtam neki: — Ön és az önhöz hasonlók sohasem fognak velem jönni.

A fiatal rabbi azt mondta: — Én önnel megyek.

Derenbourg megütözköve halgatott. Mint német származású zsidó nyilván nagyra van a franciaságával. Megmagyaráztam nekik, hogy a zsidó állam megalakításával akarok csak igazán lehetőséget szerezni arra, hogy Franciaországban naturalizálathassák magukat.

Feinbergnek, aki ugylátszik báró Hirsch szolgálatában áll, azt mondtam, hogy az eddigi gyarmatosító társaságoknak alá kell rendelni magukat nekünk.

— Ahol ellenállásra találunk, ott le fogjuk törni, — mondtam.

Zadok csitított: — Hiszen egyelőre még senki sem tanúsít ellenállást.

Zadok viselkedése ezen a napon teljesen kielégített. Ugylátszik, hajlandósággal van a tervem iránt.

De a legjobban akkor vettem észre azt a hatást, melyet Zadokra gyakoroltam, amikor az ajtó egy pillanatra megnyitott és egy idősebb hölgy — valószínűleg Zadok felesége — kíváncsian nézett be az ajtónyíláson. Ez a pillanat világossá tette előttem, hogy mi-mindent beszélhettem rólam.

November 19. Nordaut ugylátszik teljesen megnyertem az ügynek. A vele való társalgás a legmagasabb problémák körül forog. Vajjon a zsidók antropológiai szempontból alkalmasak-e egységes nép alkotására? Stb. stb. Hiszen azt majd meglátjuk.

Nordau azt mondja, hogy a terv keresztülvitelére háromszáz esztendő szükséges.

— Én azt hiszem: harminc, — ha az ezme életképes.

Nordau azt tanácsolja, hogy Londonban forduljak a Ha-Magidhoz és a Jewish Chroniclehoz. Hogy fordítassam le könyvemet jiddis és héber nyelvre az oroszországi zsidók részére.

Az akció sulypontja Londonba helyeződött át.

London, november 21.

Látogatás Israel Zangvillnál az íróról. Kilburn NW-ben lakik. Kooziút, ködön és végtelen utcákon keresztül. Késs rossz hangulatban érkeztem meg. A ház első pillanatra szegényesnek látszik. A könyvekkel kibélelt dolgozó szobában ott ül Zangvill egy rengeteg nagy íróasztal előtt háttal a kályhának. Ugyancsak a kályha mellett ül a bátyja és olvas. Mindketten azt a benyomást keltenek, mint valami didergő délvidékiek, akiket az Ultima Thulebe vetett a sors. Israel Zangvillnak hosszú orru néger-típusú arca van, gyapjas koromfekete haja, középen elválasztva és a simára borított arcra a nehéz harok árán keérezett becsületes strébarnek kemény gögőssége. Az a rendtlenség, mely szobájában és íróasztalán mutatkozik, arra enged következtetni, hogy erősen befelé élő ember. Írásából semmit sem olvastam, azonban azt hiszem mégis ismerem Zangvillt. Bizonyára mindazt a gondosságot, melyet festi külseje nélkülöz, a stílusában alkalmazza.

Beszélgatásunk fáradtságos. Franciául beszélünk, melyet azonban Zangvill nem ért teljesen. Azt se tudom, hogy megérti-e amit mondok. Mindamellát a főbb pontokban megértjük egymást. Ő az állami önállóságot is programba vette.

Zangvill faji slapon áll, amelyet azonban én már nem tudok elfogadni, ha egymás mellett látom magamat és őt. Én csak azt mondom: Mi zsidók történelmi egység vagyunk, egy nemzet, amely antropológiailag különböző elemeket foglal magában. És ez elegendő is a zsidó állam megalakítására. Egyetlen nemzetnek sincs meg a faj egysége. Nemsokára praktikus dolgokra kerül a megbeszélés. Néhány alkalmas ember nevét azonnal megemlíti:

— Goldschmid ezredes, Solomon a festő, Singer rabbi, Mocatta Abrahams, Montefiore, Lucien Wolff, Josef Jakobs, N. S. Josef és természetesen a főrabbi Adler.

Mindezekkel a jövő vasárnap a makkabeusok bankettjén találkozni fogok és hétfőre összejövetelre hívom őket, amikor is tervemet eléjük terjesztem.

Goldschmid ezredes — mindközött a legfontosabb — ezredével Cardiffban van helyőrségen.

Zangvill táviratilag hívta fel, hogy okvetlenül jöjjön el. Egyébként magamnak kellene hozzámennem Cardiffba.

Amikor a detektív zsebmetsző

Letartóztatták a vádaskodó Bisztrayt

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Tegnap hosszabb cikkben megírtam az Uj Kelet, hogy Bisztray János, a rendőrség informátora, feljelentést tett Almasán és Sulyok sziguracca detektív-vele ellen, akik — Bisztraynak munkatársunk előtt tett kijelentése szerint — Fetykó János vasúti zsebtolvaj üldözésében őt megakadályozták és elverték. A cikket, bár Bisztray a feljelentésben foglaltakat tanuk előtt tette és mindenért felelősséget vállalt, a szükséges óvatossággal írtuk meg, mint egyoldalú információt, mert még hiányzott a két megvádolt detektív vallomása. Az óvatosság helyőnvalónak bizonyult is, mert az ügyben mára szenzációs fordulat állott be. A feljelentő Bisztrayt, akinek nem volt a bünygyi osztály főnökétől hivatalos megbízása, hanem csak önként ajánkozott informátornak és igazolványa sem volt, letartóztatták, mert bizonyító erejű gyanukok merültek fel ellene, hogy tagja volt annak a zsebmetsző-társaságnak, amelyet üldözött.

Szerdán délelőtt ugyanis, amikor Bisztray feljelentést tett Andreescu kapitánynak, a bünygyi osztály főnökének, az a tényállás pontos megállapítására Bisztrayt magával vitte a városi szigurancára, hogy szembesítse Sulyokkal és Almasánnal, aki a következő vallo

mást tette: — Bisztrayról, akit egyszer már elcsaptak a rendőrség szolgálatából, már régóta tudtuk, hogy egy gyökényen árul a vasúti tolvajokkal, sőt tudunkkal együtt is lakott Fetykóval. A keddi éjjeli eseményeknek hosszú előzményei voltak, amelyekről mi csak aznap értesültünk. Julius negyediken Sulyokkal együtt a Főtéren jártam és találkoztunk Fetykóval, aki elpanaszolta nekünk, hogy Bisztray valamelyik este a Székely-féle korezmában elvette tőle a gummitáskáját és nem akarja visszaadni, sőt meg is zsarolta. Ezer lelt kért tőle, mert különben elfogatja. Fetykó elmondotta, hogy csak hatszáz lei volt nála, azt át is adta Bisztraynak azaz, hogy a többi négyezszáz mástör adja meg.

— Mi nem akartuk elhinni, amit a zsebmetsző mondott, de Fetykó, hogy állításait bebizonyítsa, megkért benutintket, hogy este menjünk el az Árpád úti vendéglőbe, ott meggyőződhetünk róla, hogy Bisztray két kártyán játszik: zsebmetsző és rendőri informátor egyse-mélyben. Sulyok, Pascaliu kollégám és én le is mentünk a Székely-korezmába, amely nem zsebmetszők tanyája, hanem előnyösen ismert polgári vendéglő, ahol tényleg sörözünk, hogy a várakozás idejét agyonverjük. Később, amikor Fetykó előre megmondotta, Orlescu komizár és Pop detektív társaságában megjelent Bisztray — Fetykó gummi köpnyűben. Sulyok ekkor odament Orlescuhoz és felkérte, hogy odassa vissza Fetykónak a gummitáskáját, de mert Bisztray vonakodott ezt megtenni, Orlescuék azaz távoztak, hogy másnap elintézik az ügyet.

— Fetykó azonban nem tudott belesnyugodni a dolgba s ugy látszik, valamin összeütközhetett Bisztrayval. Orlescuék alig-hogy eltávoztak, Fetykó azaz a tervvel állott elő, hogy bebizonyítja Bisztray bűnöségét. Azt mondtotta, hogy kimegy a vasúti állomásra, pénzt ad Bisztraynak, aki ezért szabad kezét fog neki adni, hogy kifosztassa az utasokat. Sulyokkal volt a három darab százbatis bankjegy, a számokat felírtuk magunknak, a pénzt pedig megjelöltük és átadtuk Fetykónak. Megállapodtunk, hogy éjjel kettőkor találkozunk a pályaudvar előtti pülőhidon és ha Fetykó kalap nélkül jelenik meg, ez azt jelenti, hogy Bisztray megveszette magát. Mielőtt a állomásra mentünk volna, az ugylról telefonon értesítettük Radulescu szigurancatőr urat, aki teljesen a mi belátásunkra bízta a dolgot.

— Ami nagyváradi látunk, hogy gyal Fetykó vel. Fetykó azaz fogad vagyok itt akarez, de ből. Az u mas előtti tank. Nems Amik r a k emelte a k k zelben i magát Bis gyűrni, mer kestem ér Bisztrayt, a kikapta ke vágott vela. Bisztray v tolja. Da ezoltam Sul bi vgyük Bisztray sz azal csödit hogy egy r nak ölni. P sem tudom, többen ver Bisztray s jelölt bank György, a rendőrség Végre siker

Hata

Berlin, ju tok és a sz tésée hatal százezer ma fasatáció, fentől zejt voltak. A r vorös zszól munkásdaló ságteljes de legtl többet a mentők ny az egész idő képét mutatt

A függetl

Berlin, ju cialisták párt ben közli, értelmében te vételes hely gyalásokat a és a szindiki getlen szocial belépésére v

Kiutasítj

Berlin, ju lésen elfogad delimról szól jedselmi csalá társaságellene utasították a doknak azon lakknak, csak engedélyével vény rendel szólnak.

Miről tárg

Berlin, ju ház tegnapi t ter kijelentett Franciaország amely Angliá és Belguumba és patókat küldj tárgyalat oly zásáról, amely között kötelez csaországának.

A francia felös

Páris, ju. 6 boru kitorésné jeszett interpel rámatutott ams véget vessenek ama láncolatána menceauf, Mang ják felelőssé te gyülcetes kamp Vaillant koa Poincarénak, ho

Ha gyorsan kiszolgált, pontosan kimért és jó tűzifát akar, forduljon Frenkel-fatelephoz (vált Janovitz és Taa) Strada Apriljanovitz (Byulagyár-u.) 13. Telefon 2-30, 4-01, 3-34

detektiv etsző

a vádaskodó ayt

Amikor az állomásra értünk, a nagyváradi vonat már beérkezett és látjuk, hogy Bisztray a peronon tárgyal Fetykóval és még két zsebmetszővel. Fetykó állítása szerint Bisztray azai fogadta őt, hogy: „No, most én vagyok itt az ur, azt csinálhatsz, amit akarsz, de persze nekem is jár a sápból”. Az utasokkal együtt mi az állomás előtti tere sietünk és lesbeálltunk. Nems-kára jöttek Bisztrayék is. Amikor a kijárathoz értek, Fetykó leemelte a kalapját. Ez volt a jel és a kezében rejtőzködő Sulyok rávetette magát Bisztrayra, de nem bírta legyűrni, mert gyengébb nála. Ekkor érkeztem én oda és földret-pertem Bisztrayt, aki egy óvatlan pillanatban kikapta kezemből a botomat és fejbevettem vele. Így történt és nem ahogyan Bisztray vallotta. Neki nem is volt botja. De nem eresztettem el, hanem szoltam Sulyoknak, huzzon kicsit, hogy megvigyák Bisztrayt a rendőrségre. Bisztray azonban segítségért kiáltott és a szel csödtette maga köré az utasokat, hogy egy román detektívét meg ékarnak ölni. Pedig én többet láptam azt sem tudom, ki ütött, csak éreztem, hogy ebben vernék. A dalakodás hevében Bisztray a tömeg közé dobta a megölt bankjegyeket, amelyeket Bene György, a közben odáérkező vasúti rendőrség alparancsnoka talált meg. Végre sikerült Bisztrayt ártalmatlanná

tennünk és bevittük a pályaudvaron lévő őrszobába.

— A történetéről ismét értesítettük Radulescu főnök urat, aki ugy rendelkeztet, hogy Bisztrayt reggelig fogva kell tartani. R. geel a vasúti rendőrség, amely vállalta a felelősséget, szabadon engedte Bisztrayt, hogy bekötöztesse a kezét, amely valószínűleg duzzadás közben sérült meg. Amint később megtudtam, Bisztray utközben újból találkozott Fetykókkal és beült velük az egyik kocsmába. Ott arra kérte Fetykót, hogy a kihallgatásán mondja azt, hogy részeg volt és nem emlékszik rá, hogy Bisztray pénzt adott volna neki. Fetykó azonban elhelyett egyenesen: idejött a sziguratőre, ahol írásbeli jelentést tett a történetéről. És így történt, hogy amikor Andreescu bünygyi osztályfőnök idehozta Bisztrayt, a hajdani detektív ellen már annyi bizonyíték volt, hogy azonnal letartóztatják.

Hatalmas tüntetés Berlinben

Hír Csicserin lemondásáról

Berlin, július 6. A szocialista pártok és a szabászervezetek tegnapi tüntetése hatalmas méretű volt, több-száz ezer munkás vett részt a men-tációban, amely minden incidens nélkül zajlott le. Beszédet nem voltak. A menetben köztársasági és városi zászlókat s táblákat vittek, a munkások élénkítették a mellő-ségteljes demonstrációt. A nagy me-retől többen rosszul lettek, akiknek a mentők nyújtottak segítséget. Berlin az egész idő alatt nagy ünnepnap-képet mutatott.

A függetlenek a kormányban

Berlin, július 6. A független szocialisták pártvezetősége kommuniké-ben közli, hogy a párt határozata értelmében tekintettel a jelenlegi ki-vételes helyzetre, megkezdik a tár-gyalásokat a szociáldemokrata párttal és a szindikátusok vezetőivel a füg-getlen szocialistáknak a kormányba belépésére vonatkozólag.

Kiutasítják a dinasztikiákat

Berlin, július 6. A birodalmi gyű-lésen elfogadott a köztársaság vé-delméről szóló törvény szerint a fe-jedelmi családok tagjai, akik köz-társaságellenes agitációt üznek, ki-utasíthatók a birodalomból. E család-oknak azon tagjai, akik külföldön laknak, csak a birodalmi kormány engedélyével térhetnek vissza. A tör-vény rendelkezései egyelőre öt érra szólnak.

Miről tárgyalt Anglia Francia-országgal

Berlin, július 6. Az angol alsó-ház tegnapi ülésén a hadügyminisz-ter kijelentette, hogy nem áll fenn Franciaországgal olyan egyezmény, amely Angliát arra kötelezné, hogy Belgiumba és Franciaországba osa-pátókat küldjön, de elismeri, hogy tárgyaltak olyan szerződés kidöigo-zásáról, amely bizonyos körülmények között kötelezi Angliát, hogy Fran-ciaországnak segítséget nyújtson.

A francia kamara a háborús felelősséget tárgyalja

Páris, jul. 6. A kamara ma a há-boru kitörésének felelősségéről heter-jesített interpellációt tárgyalta. Villenu-rámutatott annak szükségességére, hogy véget vessenek a történelmi hazugságok ama láncolatának, amellyel Focht, Cle-menceau, Mangin és Poincaré akar-ják felelőssé tenni a háborúért a egy-gyűlöletes kampányt indítottak ellenük.

Vallant kommunista szemére veti Poincarékat, hogy nem használták fel

az alkalmat, hogy ezétaggrassza a há-r-maszövetséget. Ha ez nem is akadá-lyozhatta volna meg a háborút, mind-amellett, kedvezőbb pillanatban tört-voles ki. Felolvas egy táviratot, amely-szerint Poincaré kijelenti, ha Orosz-or-szág háborúba lép, akkor Franciaország is csatlakozik.

Poincaré válaszában biztatózik a sárga könyvre és csejfoja annak a tá-v-iratnak a hitelességét. Oroszország tár-gyalni akart, de tárgyalásainak sikerét s világháború kitörése megakadályozta.

Viviani hangsúlyozta, hogy Német-or-szág ki akarta használni ellenségei-nek egy gyengécské volt pillanatát. Vail-lant kijelenti, igaz, hogy Németország akarta a háborút, de Oroszország és Franciaország kezére jártak ebben. Vi-viani ismételt felszólal és kijelenti, hogy a háborúért egyedül Ausztria és Németország felelősök.

Csicserin lemondott?

Berlin, jul. 6. Azzal a jelentéssel kapcsolatban, hogy a szovjetek köz-ponti bizottsága vonatkozik az orosz-or-szág egyeseményt ratifikálni, az a hír-terjedt el, hogy Csicserin lemondott.

Az angol delegátus Litvinov ellen

Hága, jul. 6. A konferencián ho-moly differenciák merültek fel az orosz-magantulajdon kérdésében, amit még fokoz az oroszok halogató taktikája. Diplomáciai körökben egy hét alatt ra-mólik a helyzet tisztázását. Az oroszok a feszültség ellensúlyozására njabban a kölcsön ügyet vonták előtérbe. Lit-vinov újból kérte, közöljék, mennyi köi-csönre számíthat Oroszországtól a nagy-hatalmaktól. A vagyoni albizottság teg-napi ülésén különösen Greane angol delegátus fordult élesen az oroszok el-len. Litvinov Greane ama kérdésére, ki fogja megfizetni a kibocsátott kérdő-ívek milliókra menő költségeit, azt fo-lelte, majd a kölcsönökből fogják fizetni, mire Greane ironikusan rámutatott arra, hogy az oroszok még ezt a költséget sem akarják viselni, amikor itt oly óri-ási fontosságú kérdésekről van szó.

Besarábia parancsnoka a legyilkolt foglyokról

Buzarestből jeler-tik: Popovich tábornok besarábiai fő-parancsnok a sajtó képviselőinek kije-lentette, hogy néhány napon belül tisz-távva lesz az amnesztiaábn részesült foglyok meggyilkolásának kínos ügye. Kijelenti, szigorúkat nevezhetik őt, de hóhárnak nem. A besarábiai helyzet szigorú rendszabályokat követel, de ez nem jelenti azt, hogy bűntetteket köve-szünk el — mondotta a tábornok.

Ruw-el-Naszra és a telepesei

Hogy él az erdélyi kolónia Zsidóországban.

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Paneth Hermann, az erdélyi Achusa igazgatója, mint annakidején megír-tuk, Palesztinába utazott, hogy az erdélyi telepések ügyében közbejár-jon és a munka megindítását ellen-őrízze és elősegítse. Paneth mostan-i-ban érkezett vissza és az erdélyi Achuzáról a következőket mondotta:

Tizenhét gyarmatos

— Az Achusa a Nemzeti Alaptól örökberlethen ötezer dunan (nyole-százhusz hold) földet bérlet, a Ruw-el-Naszra nevű területet Tel Adasz mellett. A község közelében Nazaret város fekszik. A talajviszonyok elég jók, azelőtt a Jewish Land Develop-ment Company rendelkezett vele és felülvizsgálta a területet. A bár-let előnye egy friss vizet szol-gáltató hatalmas kut, amely huszonöt-harminc köbméter vizet szolgáltat-uz, hogy ezzel a földterület ontó-zési problémája is meg van oldva.

— A tizenhét ember, aki kiment innen Erdélyből, mind földmunkával foglalkozik ezidőszent: az iparosok is. Tizenheten vannak, közös kony-hán élnek, most a nádat kaszálják és öntözésre árokot készítenek. Öszvé-ekkel dolgoznak; a három Erdély-ből odavitt tehén tejjel és tejnemű-vel látja el őket. A kis kolónia ve-zetője, Sporn Simon az erdélyi kolónia megvalósított és a nazareti hatóságok által elismert bírāja. Megvalósítása után nyomban fegyvert kért és ka-pot is tizennégy darab manlicheret ezernégyezer patronnal. Huszonhat-an azonban mindössze négy darab van, tizet elzártak és a hatóságok pecséttel lepecsételték. Csak nagyon indokolt önvédelem esetén szabad fegyvert használni. Ilyenkor a bíró — much-tár — maga tőri le a pecsétet és a kolónia tagjai között szétszítja a manlichereket és a municiót.

Zsidó fegyveres alakulat

— De erre eddig nem került sor és a dolgok mai állása szerint nem is valószínű, hogy sor kerüljön rá. Amióta az Irlandból áthelyezett angol rendőrség működik Palesztinában, a rend ideális. Ejjelente óriási reflek-torokkal felszerelt rendőri automobi-lok járják be a kolóniákat, a gyanus embereket igazoltatják és ha valaki-nél fegyverviselési engedély nélkül lőfegyvert találnak, letartóztatják. Nagy-on sulyosan, évréke terjedt sza-badságvesztéssel büntetik a meg nem engedett fegyverviselést.

— Van egy külön zsidó fegyve-res alakulat is, amely alá van rend-elve az angol rendőrségnek, de ezért sok tekintetben önállóan intéz-kedik. Parancsnokuk kapitányi rang-ban szintén zsidó. En egy alkalom-mal éjjel Tel Adasából Jeruzsálembe utaztam autón. Ejjel után két órakerkeztem meg a fővárosba, utközben lovasrendőröket és automobilban ülő közbiztonsági bizottságokat láttunk mindenfelé; nyugtalanító jelenséget sehol.

Tel-Aviv épüli

— A rend és nyugalom árnyéká-ban az ország szépen fejlődik. Külö-nösen Tel-Aviv, amely utolsó otlé-tem óta — alig másfél esztendeje — háromszor akkora lett. Rengeteg tu-rista látogatja. Strandja bármelyik világfűrdő strandjával vetekedik. Ele-gáns, modern város, ahol délutánon-ként olyan nagy az autóforgalom, mint Bukarestben a Calea Victoriein. A felirások mindenütt hébernyelvűek, a színház héber, az iskolák is és a köznép nyelve is. Most épül egy templom, a világ legnagyobb zsiná-gógája. Ezerkötyszáz ülőhely lesz benne és minden művészeti vonatkozásában a zsidó stílust fogja reprezentálni. Ezen-kivül ő szisz villa-palotát építenek, kertek között valóságos új város. Csupa egy és kétemeletes, minden

komforttal berendezett kőház, díszere-válthatóan bármelyik európai nagy-városnak.

Hogy élnek az erdélyiek?

— Az erdélyiek sokat, de végte-len munkakedvvel és örömmel dol-goznak. Élelmézésük kielégítő, bár nem olyan természetű, mint itt. A szervezet különbözően is odakünn nem kívánja a húsfelet. Kifűdő főzelékek, igen dus tejes ételek és jó téaszták adják a táplálékot. Hus csak szom-boston van, leginkább juhhus, amely-nek azonban nincs meg az a nehéz és ritkán eltűntethető íze, mint az európai juhhusnak. Éppen olyan izes, mint a növendékmarha húsa. Sok kávé és teát fogyasztanak. Egyelőre kint Ruw-el-Naszraban nincs még ta-nyájuk, haem Tel-Adaszban, négy kilométerre az erdélyi kolóniától. Tel-Adaszban harminc arab család lakik, jórésztben felláchoz, akik az esztendő egy részét itt, a másik ré-szét Nazaretben töltik. A viszony kö-zöttük és az erdélyiek között egy-epizód kapcsán nagyon barátságossá lett.

Mi és az arabok

— Elutazásom előtt egy éjjel meg-jelent az erdélyiek tanyája kapujá-ban egy arab és kétségbeesetten ki-abált:

— Charagye! Charagye! Uram! Uram! Jö-tek segítségünkre!

— Bani, az óriási súnér jelen-tette az esetet Sporn Simonnak, aki szólott, hogy engedjék be az arabot. Ez elmondotta, hogy veszekedés volt a házukban és ennek során a ház egyik emberét veszedelmesen meg-szurták. Sporn nyomban mentőszek-rényt vett és többen átmentünk a házba. Itt gyorsan kizsoltuk az arab-szét, bekötöttük és áttele'onáltunk Nazaretra az orvosát. Tizenöt perc múlva már autón megjött az orvos. Nagyon megdicsérte munkánkat és a sebesültet bevitte a városba.

— Azóta nagy hálával és szere-tettel veszik körül a fa'u arabjai az erdélyi zsidókat. Itt ebben a különös keleti házban először láttam a fel-lach-család életét. Körülbelül tizenöt fiatal asszonyka volt itt cseszemök-kei a karjukon. Az asszonyok leg-idősebbje se volt több, mint tizen-három éves. Mondják, hogy tízéves korukban is férjhez mennek itt a leányok, mert korábban érik el a pubertást, mint más fajtaújuk. Nem arabok ezek, hanem beduinok leszá-rmazottjai: őseik valószínűleg a filisz-teusok voltak. A lakás elég tiszta, tele szőnyeggel, kevés butorral, sok ágyneművel. A földön alusznak, párna és takaró alatt szőnyeg, a fal-on is szőnyeg, emellé elhelyezik a kényelmes fekvőhelyeket.

Abu Méri

— Az erdélyiek legjobb barátja egy kurd eredetű arab sejt, Abu Méri. Ennek az öreg embernek, aki valamikor beduinok törzsfőnöke volt, legmegszokottabb dolga hajnaltól késő estig lovon ülve végigjárni egy nagy területet, amelynek felügyele-tével már régebben a zsidó gyarma-tosító társaság bízta meg. Nyolcvan-kétéves ember, de olyan mozgékony és friss, mint egy javakorabeli har-cos. Azok közül a beduinok közül való, akik ma is a Horán hegység-ben élnek teljesen elkülönített pásztor-életüket. Ez a törzs mindig ragasz-kodott a zsidókhöz, akikől nemcsak évezredes szokásokat vett át, hanem olyanokat is, amelyeket csak nemré-giben vezettek be. A tefilla imaszer-tartást már régen gyakorolják. No-mád életet élnek, birtáikat a meg-nem művel: területeken legeltetik, ehhez a török törvények szrint jo-guk van. Ha pihenni akarnak, feltűrik sátraikat és néhány napig egyhelyen tanyáznak. Vendégszerető, urihajlamu

pásztor, nagyon tanulmányos, sokan közülük már elég folyékonyan beszélnek angolul. A téli hónapokat otthon, a Horán hegy körül elterülő vidéken töltik: ide már idegen nem teheti be a lábát. Abu Méri már régen kivált ezek közül, pénzén egy egész falut vásárolt, a faluhoz tartozó földterülettel együtt. Azóta zsidók között él. Az öreg Abu Méri arabszövegű üdvözlő levelet is küldött Kolozsvárra.

Szeptemberben valószínűleg még huszonöt-harminc erdélyi ahozista megy ki Palesztinába a Ruw el-Naszra telepre, ahol akkor megkezdik az építkezéseket.

HIREK

— Az osztrák császárságról. Bécsből jelentik: A fekete-sárga legitimisták vezére Wolff ezredes a katonaság elleni izgatás és az osztrák császárság visszaállításának sürgetése címén vád alá helyezték. A tárgyaláson a bírág egyhangulag felmentő ítéletet hoztak, amely politikai körökben óriási felütést keltett.

— Kevesebb lesz a tábornok. Bukarestből jelentik: Az Adeverul szerint a kormány a tábornokok számának jelentékeny csökkentését tervezi. A nyugdíjtörvényt módosítani fogják olyformán, hogy a korhatárt megrovidítik s a szolgálati időt isleszállítják. Az összes számföldi tábornokot 1923 április 1-vel nyugdíjazni fogják.

— Peidit Lipcsébe citálták. Budapestről jelentik: A magyar szocialista szakszervezetek és a külföldi internacionális közti ellentétek áthidalására a közeljövőben Peidl Gyula Lipcsébe utazik. A külföldi szocialisták nem ismerik el Peidit a magyar szocialdemokrácia vezéréül, mert a marxi program követeléseit kikapcsolta programjából és nem mutatkozott hajlandónak a nemzetközi munkához. A magyar szocialisták választan állanak: vagy a nyugati szocializmus felé sodródnak, vagy résztvesznek a nemzetépítési munkában.

— Bulgária szövetséget kötött Kemalékkel. Athénből táviratozzák: A bolgár komitási bandákkal folytatott harcok során a görög csapatok elfogták Nicolaeff bandavezért, akinél fontos okmányokat találtak, amelyek azt bizonyítják, hogy a bolgárok és a kemalisták között meggyezés jött létre egy közös balkáni akcióra. Az okmányokat elküldik a nagyhatalmak konstantinápolyi főtábornokainak.

— A görög hajóraj Kisásziában. Athéni jelentés szerint a görög flotta elhagyta Konstantinápolyt és megkezdte akcióját a kisázsiai partvidék ellen.

— Vértvárad lengyel felszólításban. A felszólítás Wngrowitzban — mint Berlinből jelentik — vérvád tartja izgalomban a lakosságot. Käthe Menzel családleányt a rendőrség eszméletlenül találta egy Engel nevű zsidó kertjében. A leány mellén hatalmas seb tátongott és a fűben véres kék hevert mellette. Életrekeltezők a család elmesélte, hogy a bálból hazatérve, zárt ajtót talált. Zörgetésére a hetvenéves Engel jött ki, aki erőszakot akart rajta elkövetni s dulakodás közben szurta meg a késsel. A leány együgyű vallomása alapján Engelt letartóztatták, majd szabadon engedték és újra elfogták. Ezt az esetet a „Kurier Poznanski” antiszemita izgatásra skánzza ki. Berlinben, ahol fölháborodást keltett a vérvád híre, külföldi intervenciót terveznek hasonló esetek elkerülésére.

— Utcat neveztek el Magdeburgban Rathenauról és Einstein professzorról. Berlini tudósítónk jelenti: A „Berliner Zeitung” közli a hírt, hogy a magdeburgi magistrátus Rathenau meggyilkolásának hatása alatt és a monarchista agitációval kapcsolatban elhatározta, hogy az utcákat, melyek a régi birodalmi Herrenhaus (főrendház) tagjairól kapták nevüket, új neveket jelöl meg. Többek között elhatározta a városi tanács, hogy egy utat Walter Rathenau és egy utat Einstein professzorról fognak elnevezni.

— Az ébredő tanuvalomása az orgoványi pörben. A budapesti hadbírószágon folytatták az orgoványi gyilkosság büntetőpörében megidézett tanúk kihallgatását. Makay Imre tüzérkapitány vallomásaiban védelmébe veszi a gyilkosokat.

— Akkoriban — mondotta — a zsidók állandóan összehajtották a meg szálló román csapatokkal. Senkit sem ejtett csodálatban, hogy a történetek után egy-két kommunista agyonverték. Az orgoványi gyilkosság indítókaként, az elnök kérdésére, Makay a következő jölsimert ébredő érveket sorolta fel:

— A vádlottak eselskedetének lelki motívumát is meg tudom magyarázni, mert ezek a gondolatok minden katonában gyökeret vertek. Aki több esztendei harctéri szolgálat után hazajött és látta, hogy itthon egy társadalmi réteg, amely meggazdagodott arátal, hogy kibújja a katonai szolgálat alól és ugyanakkor a harctéren is megbontotta a frontot, ez az önző osztály a nyakunkra hozta a kommunizmust, tömegesen legyilkoltatta a parasztokat és a hazafias embereket, pénzt adott a románoknak, hogy hosszabbítsák meg Magyarország megszállását. Ellenkezőleg azon csodálkozom, hogy utolsó emberig nem irtották ki a zsidókat. Így vall egy igazi ébredő, ha tanu.

— A kolozsvári munkásság vasárnapi népgyűlése. Kolozsvár szocialista munkássága vasárnap délelőtt 10 órakor népgyűlést rendez a Biasini-szalloda tánctermében. A szakszervezeti tanácsnál nyert értesüléseink szerint a szebeni országos kongresszus határozataihoz híven a közeli hetekben Erdély és Bánát nagyobb városaiban hasonló népgyűléseket tartanak, amelyen a szakszervezetek újjászervezésének problémáit fogják ismertetni. Informátorunk szerint a szakszervezetek radikális újjászervezése a romániai munkásságunk valóságos életérdeke, mert csak így remélhetik, hogy a kompakt egységbe tömörült munkaadók bérredukáló és a nyolcórás munkaidőt megszüntetni akaró törekvései ellen sikeresen védekezzenek. A vasárnapi gyűlés szónokai Csákányovszki Károly, Berger Aladár és Nagy Géza. A népgyűlés iránt a kolozsvári munkástömegekben óriási az érdeklődés.

— Házasság. Kohn Bertuskát Nyáradandrásfalváról eljegyezte Goldstein Lázár cionista elvtárs Csikfalváról. (Minden külön értesítés helyett.)

— Krakkó kiutasítja az idegeneket. Bécsből jelentik: A ma ideérkezett „Nova Reforma” jelenti, hogy a krakkói rendőrgazgatóság egy hirdményével mindazokat a krakkói lakozókat, akik 1920 október 12-ike utáni időben költöztek Krakkóba s nem tartoznak a lengyel nemzetiséghez, a város sűrűs elhagyására utasítja. A rendelet annál is inkább nagy elkeseredést kelt, mert a kiutasítás követkevényeinek levonására szokatlan rideg séggel mindössze tizennégy napot szab ki.

— A kolozsvári piacérsztrájk. Megírta tegnap az Uj Kelet, hogy a kolozsvári étermi munkások bérkövetelésüknek ügye döntőbírószágra került. A bíróság tegnapelőtt és tegnap hosszasan tanácskozott, de eredmény nélkül, mert a munkaadók a kollektív szerződéstervezet nyolcórás munkaidőre és a fizetési táblázatra vonatkozó pontokat nem akarták elfogadni. Tegnap délután Metes prefektus kijelentette, hogy a tárgyalásokat megszünteti, mert a munkaadók és munkások képviselőinek előadásából kellő tájékozódást szerzett az ügyről. Az adatokat meggyeszer áttanulmányozza és a döntést ma délelőtt az érdekeltek tudomására fogja hozni.

— Politizálhatnak-e a tanítók? A közoktatásügyi reformot előkészítő bukkaresti bizottság mai ülésén hosszabb vitát provokált az a kérdés, vajon a tanítók résztvehetnek-e a politikai életben vagy sem. A döntést külön kongresszusra bízzák.

— Megnyitotta a Palesztina Hítel bank. Newyorkból táviratozzák: A Brandeis csoport Palesztina-fejlesztési tanácsa közlése, hogy az általa alapított pénzügyi intézmények, névszerint a Hítel Unió Bank és az építkezési hitelpénztár Jeruzsálemben már megnyitotta irodáját és tevékenységét megkezdte. Minthogy Jeruzsálemben nagyobb építkezési hiteladásra volt szükség, miut amennyit eredetileg terveztek, szükségessé vált, hogy a Palesztina fejlesztési tanács táviratilag újabb nagyobb összegűt becsásson rendelkezésére jeruzsálemi pénzügyintézetek. Dr. Stephen Wiese és a tanács több tagja legközelebb Jeruzsálemb utának, hogy a pénzügyintézetek első működéséről személyesen szerezzenek tapasztalatokat.

— Növendék hangverseny. Julius harmadikán tartották meg Kolozsváron a Pongrácz zeneiskola növendékeinek hangversenyét. A hangversenyen kitűntek: Antal István, László Margit, Halmos Ilona, Dobolyi Antal, Diviaczky Erzs, Klein Olga és Wald Renő szép és iskolázott játékkal.

— Ben-Blumenthal tévedése. Miért akart Ben-Blumenthal, amerikai színházgazdát éppen Pesten színházat építeni, — azt csak ő maga tudná megmondani. Talán New-yorkban belébotlott a dollárkolduló magyar deputációk valamelyikébe és megessett a szive a szegény, megcsontított Magyarországon — és azt mondta: mindenki a maga eszközeivel! Szegény magyar művészek, színészek, akik a lecsatolt területekről tömegével tödülnek a fővárosba és kenyér nélkül állanak — jól fog esni nekik egy új színház, amelyik mögött amerikai dollár állanak. No és a magyar iróknak is jól fog jönni. Utanak indult hát Ben-Blumenthal amerikai színházdirektor Budapestre és a városnak egyik legutaltosabb és üresen álló orfenmát, a Nagymező utcai orfenmót színházzá akarta átépíteni. Be is nyújtotta ajánlatát a főváros tanácsához és biztos volt benne, hogy elfogadják. Hogyis ne. Nemzeti érdek, a magyar kultúra érdeke, társadalmi érdek — és ami mindennél fontosabb: keresztény érdek, hogy az erkölcsstelen orfenmót a művészet temploma legyen. És ki volna hivatottabb a keresztény érdekek megértésére és istapolására mint a keresztény-kurzusos Magyarországon? És itt fordult a szegény Ben-Blumenthal tévedése. Azt hitte szegény, hogy a fővárosi tanácsnak kultura kell és elfelejtette, hogy őt Ben-Blumenthalnak hívják. Ben-Blumenthal ajánlatát a tanács visszautasította. A keresztény kurzus a Blumenthalokat nem bent, hanem kiint szereti látni.

— Kisiklott a párisi gyorsvonat. Metzéből jelentik: A Páris—Strassburg-i gyorsvonat Saarbúrgnál kisiklott. A szerencsétlenségnek 4 halott és 23 sebesült áldozata van.

— Suhaj Nikoláj árnyéka. Annak idején megirtuk, hogy a ruszinszkói lakosságot hónapokon át rettegésben tartotta Suhaj Nikoláj bandavezér, aki ellen egész csendőrsztagokat mozgósítottak. Az elmúlt év augusztusában híre járt, hogy Suhaj Nikoláj egy erdőben bekerítették a csendőrök és hosszas lövöldözés után ártalmatlanná tették. Feltűnő, hogy most a huszti államügyesség vádiratot nyújtott be Burkszó Iván, Ivanio Adám és Markus Iván alkölcsoai lakozók ellen s ebben mindhármukat azzal vádolja, hogy a

máramarosi Zsidók nevű erdőben a rablóvezért és testvérét, Jurat fejszével meggyilkolták. A vádirat nagy feltűnést keltett, mivel a hatóságok úgy állították be a dolgot, hogy Horwitz csendőrpáncsoknak — aki egész expedíciót szervezett Suhaj elfogatására — sikerült a havasokban Suhaj bandáját körülkeríteni és bátor emberei a rablóvezért golyó által leterítették. A vádlottak beismerték, hogy mindhármuk Suhaj bandájához tartoztak s mindkét Suhajt az erdőben, amikor fatörzseken rablótérveket eszeltek ki, hátulról úgy fejbévágták, hogy véresen kerültek el az erdő tisztásán. Suhaj térsai azért gyilkolták meg a két rablóvezért, mert remélték, hogy így megkaphatják azokat a jutalmakat, amit máramarosi kereskedők és a kormányzáság tűztek ki annak, aki Suhajt élve vagy halva kézrekeríti. Suhaj gyilkosai egy esztendeje vannak vizsgálati fogságban. A huszti törvényszék négyes tanácsa július 3-án tartja meg a főtárgyalást.

— Görög-mészárlás Kisásziában. Dahiói kisázsiai faluban — athéni híradás szerint — a kemalisták háromszáz görög lakost lemészároltak. A kormány tiltakozó táviratot intézett a nagyhatalmakhoz.

— Brandes György jiddisül. Newyorkból jelentik: A G. Meisel nagy könyvkiadó cég mostanában adta ki Georg Brandes, a világhírű Dániában élő zsidó kritikus műveit tizenöt kötetben. E mű tizenöt köteté magában foglalja a tizenkilencedik század irodalmának főbb irányairól írott munkát, két kötet pedig a Ferdinand Lassaléről írott Brandes-művet. Az amerikai lapok ebből az alkalomból sokat foglalkoznak a jiddis kulturéttel, amelynek medre mindinkább kiszélesedik és mélyül. Általában helyesli, hogy Brandes művét kiadták. Brandes ugyanis egyes költőkön és írókon át kitűnően érzelheteti tudja egy kor gondolkodását és érzékvilágát. Fontos, hogy a káctikus nyelvnek ismert jiddis nyelven a Brandes-művek stílusa és esztétikai megvilágítása milyen plasztikusan érvényesüljenek. Az hiszik, hogy a nagyszabású munkát követni fogják az északi íróról szóló tanulmányok és az északi irodalom nagyobb termékei, elsősorban Ibsen drámái.

— Gyárkatasztrófa Craiovában. Tegnap jelentették, hogy Craiovát elöntötte az árvíz. Ennek következtében a városi téglagyár összeomlott. A szerencsétlenségnek huszonkilenc ember esett áldozatul. Eddig hat nő holttestét találták meg. Tizenöt munkás súlyosan megsebesült, közülük tíz halálán van. Nyolc munkás még hiányzik.

— Odahaza nem proféta... Az „Epoche” nak írja egyik olvasója: Berlinben jártam a napokban és nem mulasztottam el Einstein meghallgatni. Abban a biztos tudatban, hogy a berliniek legalább annyira ismerik a személtis tudóst, mint jómagam, megérdemtem az után egy jól öltözött, szemüveges urat:

— Hol tartja előadásait Einstein?

— Einstein? — kérdeste közönyösen a berlini. — Ki az?

Othagytam és az egyetemre mentem. A portáshoz fordultam:

— Hol ad elő Einstein professzor ur?

— Einstein professzor? Ilyen nevű tanár itt nincs.

Bementem az épületbe s hosszas keresés után megtaláltam a II. számú tantermet. Benyitottam és ott láttam Einstein, a mint tudományokat döntő elméletét magyarázta — nyolc hallgatónk. Szomorunak láttam a nagy Einstein. Előadás után csendes rezignációval távozott a tereméből. Ugy éreztem, párisi sikereire gondolt, ahol ezrével tolongtak, hogy meghallgathassák.

* Borolin mentholos sóborszees a legjobb háziszer.

* A Tarbut fiu és leánygimnázium a szűnőd alatt francia tanfolyamokat rendez, kezdők és haladók számára. Jelentkezni az Eötvös-utcai iskolában lehet hétfőn, szerdán és pénteken reggel 8 órakor. Tandíj egész nyárra 160 lei.

— Zsidó könyvtárakból nem hiányozhat S. J. Agnon regényei: És a meggörbödött ki egyenesedik.

Milliósz légyapír

kapható
Erdélyi és Kovács
papír, rövid, galanterie és nürnbergi
áruk nagykereskedésében.
Cluj-Kolozsvár, Deák Ferenc-utca 37.

Három francia kitűnőség, akikről kiderült, hogy zsidók

Nyugtalanág és megrökönyödés Páris irodalmi köreiből

— Az Uj Kelet munkatársától —

Prága, július 3.

Bessarabó szenzáció már nem érdekli a párisiakat. Ez az író-asszony, aki kégyilkosságra votomadt, annyi pszichikus irtozáttal dobogott meg a francia idegeket, hogy többet már nem bírnak elviselni. Uj, de enyhébb botrányra éheznek, valamire, ami „téma” lehet a szalonokban is. Hát most ezt is megkapták és ezt is az irodalmi körökből.

Néhány nappal ezelőtt meghalt Jean Phinaux, aki filozófus, író és lapszerkesztő volt. Hirnevét akkor szerezte, mikor heves harcok kezdtek de Gobineaux etnográfus fajelmélete ellen. Phinaux a faji egyenlőséget védelmezte az ugynevezett alacsonyrendű népek érdekében. A francia szovinizmus megütközéssel fogadta ezeket az írásokat és szabadgondolkodásnak bélyegezte meg a szerzőjüket. De később leenyhült ez az ellenérzés, mert Phinaux szép és értékes könyveket írt az optimizmusról és az ezekben kifejtett filozófiai rendszere jellemzően francia volt. A kritika magasztalta és a nacionalisták kibékültek vele, olvasták a könyveit és revütjét és hirdették az eszméit, mert ezek az eszmék katolikusabbak és franciábbak voltak, mint a bergsoni filozófia, amelyet gyűlölték zsidó szelleme miatt. Hogy lefojtsák a zsidó Bergson nagy népszerűségét, felkarolták Phinauxt, aki kisebb filozófus, de legalább nem zsidó.

Most aztán meghalt és a temetésén kiderült, hogy Phinaux nem is volt francia, nem is volt katolikus, csak egy zsidó renegát, aki Lengyelországban született, akit Pinkelhausen-nek hívtak és mégis a francia szellem heroldozójává magacodott meg a francia közudatban.

Ezt nem bocsátják meg neki a francia nacionalisták és kegyetlen zézélt tépázzák most azt a népszerűséget, amelyet ő terrorizáltak ki politikai céljaik érdekében. Phinaux becsapta őket. Zsidó volt, hát hogy mert mégis úgy írni, mint a született francia.

A lapokban megjelent nekrológok között L. Blumenfeldé a legérdekesebb.

Ez a kiváló zsidó esztéta és vonásokkal rajzolja meg az elhunyt lengyel-francia-katolikus zsidó szabadgondolkodó karakterét.

Hogy egy filozófus — írja L. Blumenfeld — aki a faji egyenlőség és a szabadgondolkodás harcosa, hogyan eserőhetett fel vallását egy másik vallással, ez olyan koncepció, amit nem értek.

Engem nem lepett meg származásának titka, mert régen ismertem. A kikerestelkedése azonban meglepett, bárha mindig is olyan hatást tett rám, mint azok az asszimilánsok, akik mindenre képesek. Azt gondolom: áttérését ömaga valamilyen manifesztációnak nézte. Természetes: a snobok manifesztációja volt ez a kikerestelkedés, egy könnyelmű természet demonstrációja a sajátmaga fölületességéről. Az ilyen fajta szemlelemek azt hiszik, hogy annál magasabbra hágának, mentől jobban távolodnak el a forrástól, amelyből kiforrnak.

Egy pár tanulmányt írtam a revüje számára a jiddis irodalomról. Hasonló irányú írásaimat bármilyen szerénynek is, a legelőkelőbb párisi lapok készségesen közölték. 1917-ben tanulmányt írtam Abraham Reizenről (az Amerikában, Brooklynban élő jeles jiddis költő) és ezt a cikket Phinaux kivágta a lapból, amelyben megjelent és lekötözte a revüjében. Jogosan hihettem tehát, hogy érdekli a jiddis irodalom és szívesen közli további írásaimat is. De Phinaux visszautasította a cikkeimet, arra kért, írjak az orosz, vagy a német irodalomról, a jiddis nem érdekli őt. És mikor emlékeztem a Reizenről írt tanulmányomra, esodálokzott és akkor diderült, hogy ez a cikk az ő tudta nélkül került be a revüjébe.

Tíz nappal a halála előtt láttam utoljára. Jiddis irodalomról írt cikket kínáltam neki akkor is.

— Nem, nem, barátom — hárította el Phinaux az ajánlatot. — Mindent, amit akar, csak ezt ne. Egy kis nép irodalma nem érdekelt engem.

És a revü legközelebbi számában ismerttetést olvastam a haiti nép irodalmáról.

Persze, a haitiak csak négerék, nem zsidók.

Még más két kikerestelkedés is izgatta most Páris irodalmi köreit. Katolikus hitre tért Max Desakov is, aki költőnek nagyon jelentékeny és originalis, de festőnek is több, mint középszerű. Kitérésének motívumait nem ismerik és mert az külső körülményeiben sem túlságosan érdekes, hát keveset beszélnek róla.

Annál többet beszélnek Alfred Mortier ról, aki igazán tehetséges író és igazi kulturharcos. A felesége szintén írónő.

Mortier kikerestelkedését nagy eseményként tárgyalták napokon át a francia újságok. Unnepélyes ceremóniák között jászdódt le az a hitosere a tizenhetedik kerület párochialis templomában. Azt mondják: misztikus meggyőződés vitte a katolicizmusba.

Kitűnő portrét fest erről is L. Blumenfeld.

Mortier azok közül a zsidók közül való, akiknek fogalmuk sincs a zsidóságról. Asszimiláns szülőktől származik, akik semmit sem tartottak meg a zsidóságukból, csak a nevüket.

Háromféle hatás készítette elő a hittagadását. Környezetének, a feleségének és a saját irodalmi működésének a hatása. Mortier tudvalevőleg misztikus. Kritikai műveiben, különösen Dramaturgie de Paris című könyvében átható elméje sok vitágosságra és tárgyalgosságra törekszik. De drámai műveiben a misztikus elem uralkodik és ezért homályosak és unalmasak.

Egészen kétségtelen, hogy miszticizmusa vonzotta őt a katolikus kereszténységhez. A katolikus fracciák büszké a hódításra, de egy kicsit félnek is tőle. Páris irodalmi köreiből már megfanyarodott az első örömezés. Mert épen most közli revüjében Gostho Faustjéről írt tanulmányát. Az első cikket talán akkor adta a nyomdáznak, mikor új keresztényként jött el a keresztelmedence mellől. És a cikkeiben mégis nyoma sincs a kereszténység elemének. Ellenkezően, jellegzetes zsidó szellem érződik a felfogásában. És a francia szovinizták úgy érzik, nem sokat nyertek Mortierrel, mert hiába tagadta meg a hitét, a kikerestelkedett Mortier most is úgy gondolkozik és úgy ír, mint azelőtt, nem úgy mint egy igazhittű katolikus, hanem

mint egy zsidó, akit meg nem javít egy kis kereszténység.

Hiába: ezek a renegátok mindenkit becsapnak.

Peter Uhle

A Strand megint egyetlen szórakozása Kolozvér nyári napsütéstől eloszagott apraja-nagyjának. A munkát és ebédidőt, hivatali teendőket és látogatásokat és más egyéb haszontalan teendőket mindenki úgy osztja be, hogy minél többet sütkérezzen a porondon, uszkáljon a strandi Szamosban és kitornássa őszel, télen és tavasszal bálban kiizzadt, kávéházban fáradtá kártyázott, színházban és szurokon agyonült izmait. Népes a Strand, bár a hivatalos megnyitás nem történt meg. Mert nagy uszómedenőst építenek. Amolyan nyolcvan méter hosszú és tizenkettő széles. Cement-bazinnal, léposókkal s megymással. Biztosan még nem tudni mivel: még furnak, ásnak, vakolnak, pakolnak. Szombatra állítólag készen lesz, bár egyes strandkörökben erősen tartja magát a hír, hogy csak novemberben adják át rendeltetésének, mert nem is uszoda, hanem — jégpálya lesz. Az elmúlt szezon tapasztalatait értékesítik a látogatók. Ezidén nem fognak peccsenyvévő aálni a hátak és vállak: vaszilinnal és olajjal védekeznek. Így talán nem sülnek meg, vagy ha mégis, legalább — zseirban. A kísérletek is megjelentek. Akik nem szeretik a nspot, fehér lepedőbe burkolóznak, külön hat leiert. Akik még kevésbé szeretik a verőfényt, az árnyékba húzódnak meg, akik még ennyire se, nem is jönnek a Strandra. Ugy rémlik, mintha ezek volnának a legokosabbak. Hogy aztán mi lesz a fentemített izmokkal...?

Pályázat.

A szatmári statusquo ír. hitközség egy f. évi szept. 1-én betöltendő hitoktatói állásra pályázatot hirdet. Heti oktatási idő 32 óra. A héber (írvit-beírít), román és magyar nyelvekben tökéletesen jártas (esetleg a román egy próbaéven belül megtanulni vállalkozó) negyvenéves koron aluli pályázók, akik tanítói képesítő oklevéllel vagy legalább hasonló értékű kvalifikációval rendelkeznek, sziveskedjenek kort, családi állapotot, eddigi működést és fizetési igényeket feltüntető kérvényeket július 25-ig az alulírtéhoz beküldeni.

Satu-Maro (Szatmár), 1922. jun. 30.

Dr. FISCHER JÓZSEF ügyvéd, iskolaszéki elnök.

Házi béke

Irta J. L. Perc

Chajim teherhordással foglalkozik. S midőn terhét cipeli az utcán, ki sem látszik a portékás láda alól, mely a vállát nyomja. Ugy tetszik, mintha maga a láda kelne lábára. Csak nehéz lélegzése hallható megszűről.

Épen most rakta le terhét. Megkapta munkájának díját, kiegyenesít hűtét, jól kilélegzi magát, kibuzza ruhájának csücskeit a derekára csavart kötéltől alól s letörőve homlokáról a verejtéket, a kuthoz siet egy korty friss vízzel. Onnan haza szalad.

Megáll az udvarban. Félnek támasztja magát s felemeli nagy fejét, úgy, hogy szakállának hegye egyenes vonalban van az orrával...

Azt kiáltja: Chanah! Ablak nyílik a tetőszögben s az asszony — fehér fátýollal takart — kis feje mutatkozik.

Felel az asszony párjának: — Chajim!

A házaspár egymásra tekint jó-ságos örömmel. Chajim egy darab papírba göngyölve keresetét — az ablak felé dobja, Chanah pedig szokása szerint még a levegőben elkapja.

Csodálatos egy teremtés — mondja Chajim, anélkül, hogy helyéről elmozdulni is akarna.

— Menj Chajim! menj — szólott az asszony jóindulattal, nem állhatok az ablakban... vissza kell men-

nem a beteg gyermekhez. A böcsőjét a kemence mellé állítottam. Egyszerre főzök és ringatom.

- És hogy van?
- Valamivel könnyebben.
- Hála az Égnek! hát a Hánika?
- A varrónőhöz ment el.
- És Jaszil?
- Magától értődik: a „chéder”-ben.

Akkor leeresztette Chajim a szakállát és ment. Chanah pedig utána tekintett, míg csak el nem tűnt a sikátornak árnyékában.

Az ötödik és hatodik napon különösen hosszú volt a beszélgetés.

— Mennyi a pénz a papírban?

— kérdezte Chanah.

Attól félt ugyanis, hogy a szombati szükségletekre nem fogja már futni.

— Mennyire van még szükség?

— Hat hatos kenőcsre a gyerekeknek s gyertyák kellenek még; kálács van már, husból is másfél font.

Aztán szükség volna még Kiddusborra, kevés tűzifára...

— Hasábbá rakva áll a fa az utcán, veszek hitelbe és hozok.

De kellene még... s ujjain számolni kezdi, mi minden hiányzik még a Szombat napjára, míg hosszas megbeszélés után kész volt a megállapodás: kiddust kenyérral is csinálhatnak s az, hogy különböző dolgok hiányoznak, nem tesszemmit... A földolgozók: az esteli gyertyácskák, meg a patikaszer a beteg gyermeknek...

— Így is jó, — ha a Mindenható

oltalmával a gyerekek épek és egészségesek, — nem kell a két rézgyertya-terőt zálogba tenni, ha pedig a Szombat tisztelőtérre finom solet kuglit is vetnek be — a szegény család vigad és örvendezik osztályrészében.

Chanah, az egy csodálatos teremtes a kugli elkészítésének dolgában. Allandóan panaszkodik, hogy mi mindenféle hiányzik... most liszt, majd tojás, máskor meg zsír nincsen, a kugli mégis kitűnő, kóvér és édes.

— Így főz az anygal! — mosolyog Chanah jószágon.

— Ugy van — felel helyeslőleg Chajim a párjának, — hát nem te vagy a jó isten anygala? Csekélység, amit neked kell tünnöd tőlem és a gyerekektől. Hányszor zaklatnak a gyerekek, én is sokszor bosszantalak — de hát hallottam-e valaha szádból egy rossz szót kiejteni? És vagy te olyan hangos és sikító, mint más asszonyok?

Chanah-n a gyönyör mosolya ömlik el. A férfi folytatta:

— Oh, de mit ér neked ez az egész „földi élet”? Te is, a gyerekek is meztelenek és mezítelások, s mily gyakran éhesek is... én magam pedig mire is vagyok alkalmas? Ahogy az emberek mondják: „Sem kidusra, sem havdalakra.” Egy semmirekeiő vagyok! Még a zemiroszt sem énekelem, ahogy illenék.

— Azért — mondja Chanah meggyőződéssel — mégis csak hűséges férj és jó apa vagy, minden zsidó lánynak legyen mondva s csak

megérni engedné az Ur vénségemet is melletted...

A házaspár egymásra tekintett oly édesen és gyerekekörömmel, mintha most jöttek volna ki a menyegzői baldachin alól.

„A szombati alvásban: az élvezet”. És alvás után Chajim a kis Beth Hámidrásba megy, hogy Tórárt hallgasson. A melámedek egyike a heti szidrárt olvassa a magyarázattal.

A melamed elad, s a folyton növekvő számu hallgatóinak arcán ernyed, tompa fáradtság ül. Egyesek szunyadoznak, néhányan hangosan ásítognak, azooban hirtelen — hallván, hogy a Tulvilágról regélő Agadah-ról esett szó —... hogy a pokolban tüzes vesszőkkel fenytik a gonoszokat, míg a Menyországban az igazak ülnek, fejükön koronával s a Tannal foglalkoznak, — ekkor ébredni kezd a tömeg. Szájak nyitva maradnak, arcuk pirban ég s minden betűre figyelnek.

Chajim a kályhához támaszkodik, könnyel telnek meg szemei, egyszer a fájdalomtól, máskor az örömtől és remeg az egész testében. Együtt szanved ő a gonoszokkal, furdik velük s az ég szurokban, majd megismeri a Menyországot a többi Igazzal: a rejtett világoságot, a repülő anygalkat, a Leviatán-szeleketet, az öreött bor nektárját és a Sechina fényét... És amikor a Melámed megcsókolja és becsukja könyvét, ő is felébred álmaiból, de kedvtelentül tér vissza erre a világra...

KÖZGAZDASÁG

Vanderlip Románia gazdasági helyzetéről

Az Uj Kelet tudósítójától

Vanderlip amerikai milliárdos, akit Európára újráépítésére vonatkozó terveiről a világsajtó nap nap után megemlékezik, európai körútján Bukarestben is megfordult. Európai tapasztalatairól Vanderlip hosszasan nyilatkozott a „Prager Presse”-nek, amelyben Románia gazdasági helyzetéről a következőket mondotta:

Románia gazdasági alapjai sokkal szilárdabbak, mint szomszédaié. Pénzügyeinek rendezése egyensúlyba kell hozza költségvetését. Terveim jó uton van a román pénzügyi kormány, de elkövette azt a súlyos hibát, hogy egyetlen költségvetés helyett, hárommal dolgozik: rendes, rendkívüli és ideiglenes költségvetéssel. A jövedelmek nagyjában fedezik a kiadásokat, de sajnálatos, hogy Románia még ma sem tudta megállapítani tartozásainak pontos összegét. Elsősorban nem ismerik a kereskedelmi adósságokat, amelyek pedig jelentős összegre rúgnak. Románia nagy aktívája a petróleumforrások és az erdők. Egyedül a petróleum is biztos gazdasági jövőt nyújt ennek az országnak.

A bontartozások rendezését kedvező feltételek mellett eszközölte a román kormány, — folytatta Vanderlip — de rendezni kellene már a többi tartozásokat is. A legsürgősebben a kereskedők kölföldi tartozásainak ügyét kell elintézni, mert ez nagy akadály a lei megjavulásának.

Végül kijelentette Vanderlip, hogy az európai államok gazdasági újráépítésének legelső feltétele, hogy az államok megfelelő költségvetéseket készítsenek, amelyekbe az államadósságokat is felvegyék.

Addig, — fejezte be szavait Vanderlip — míg az európai államok nem bizonyítják be, hogy belső pénzügyeiket rendezték, nem számíthatnak Amerika segítségére.

Belföld

(x) A CFR. üzletvezetők bukaresti értekezlete. Dr. Juon Hossu, a CFR. kolozsvári üzletvezetője tegnap tért

Lélegzetet vesz és fohászodik: Ribojnoj sei Ojlom! Világ Ura! csak egy keveset, csak annyit, mint egy olajbogyó, csak épen valamikéket a Menyországból, nekem, felesége mnek és gyermekeimnek. De elfogja a bánat.

— Milyen jögon? — Hisz semmi, de semmi érdemem nincs!...

S történt, hogy egyiban, előadás után — odalépve a Melamedhez — mondotta:

— Rebe! s reszetett hangja az izgalomtól. — Rebe, mivel érdemelhétem ki én a Tulvilágot?

— Foglalkozál a Tórával fiam, a Tannal! — felelte a Melamed.

— De tudatlan vagyok és ahhoz.

— Tanulj Mienát, ... „En Jákov”-ot; de legalábbis az „Atyák szakaszait”.

— De mondtam, hogy tanulatlan vagyok bizony.

— Akkor mondd a Zsoltárokat egész nap...

Zsoltárokat mondani — tudnék már, de időm nincs reá.

— Nos, ha mást nem — áhitattal mondd el imádat.

— De a szavak értelmét nem bírom...

Sajnálkozással fordul hozzá a Melamed:

— Mi hát a foglalkozásod?

— Hordár vagyok!

— Nagyon jól van — a Bölöseknek leszel segítségére.

— És hogyan?

A Melamed néhány pillanatig gondolkodik s válaszol:

vissza az üzletvezetők bukaresti értekezletéről, amelyről munkatársunknak az alábbi nyilatkozatot tette:

— Az értekezlet elsősorban az én indítványomat tárgyalta, amely szerint az eddigi munkaszüneti napokat sürgősen revízió alá kell venni. Az értekezlet magásvá tette javaslatomat és elhatározta, hogy a CFR. hivatalaiban csak a hatóságilag elrendelt állami munkaszüneteket fogjuk betartani.

— A tisztviselők és alkalmazottak memorandumot terjesztettek be a fizetés napjának megváltoztatására vonatkozólag. Az értekezlet a memorandumban foglalt követeléseket hosszú vita után visszautasította. Az alkalmazottak nyugdíjügyi kérelmét átadtuk a pénzügyminiszternek, aki egy bizottságot szervez a nyugdíjkérdés alapos áttanulmányozására.

— A stresszi egyezmény életbe léptetésére vonatkozó indítványt félretettük, mert a magánvasutak most tartott várad konferenciája után döntetünk csak ebben a fontos kérdésben. Tudomásom szerint a magánvasutak képviselőinek várad kongresszusán 8. ányvetér és ezután velünk fogják meg tárgyalni a kölcsönforgalom visszaállítását célzó megállapodások feltételeit.

(x) Julius tízenyolcadiká válik szabaddá a gabonakivitel. Bukarestből jelentik: A gabonakivitel az ismert feltételek mellett július tízenyolcadikán válik szabaddá. E napig megtörténnek a kivitel lebonyolításához szükséges forgalmi intézkedések.

(x) Uj intézkedések a csatolt területeken alakuló új vállalatokról. Bukarestből táviratozták: Az iparmiszter által kiküldött bizottság az új területeken alakítandó társaságokra vonatkozólag elhatározta, hogy Erdélyben, Bukovinában és Bessarábiában az új társaságok alapítókének kétharmadrésze román tőte kell hogy legyen, a társaságok igazgatóságának háromnegyedrésze pedig román állampolgár.

Külföld

(x) Ausztria megszüneti a szacharin monopóliumát. Az osztrák nemzetgyűlés a szacharin-monopólium megszünetését tervezi. A tervezett reformról s annak kihatásairól az osztrák ukorpiac egyik első szakértője, Friedrich

— Esténként friss ivóvizet fogsz hozni a Béth Hamdrásban tanulónknak.

Chajim orcái az örömtől ragyogtak.

— Így részestülök a Tulvilági életben talán?

— A Magasságos irgalmával!

— Rebbe! toldta meg a kérdést Chaim és a feleségem?

A Melamed közli vele, hogy s férj érdemeiben a feleség is osztozik, ennél fogva, ha ő ülni fog a magatónusán a Menyországban, felesége is ott fog ülni zsámolyánál...

Chajim hazatért, hogy egy pohár borral haddaladjt csináljon. Chanah ott ült s imájját mondta: „Gott von Avrohom...”

S elmesélte Chajim a Melamed szavait, de beszéd közben hirtelenben magtelik a felesége iránti irgalmommal s kiáltja:

— En bizony azt mondom neked Chanah, hogy én nem így akarom ezt; mert én semmi szin alatt nem egyezem bele, hogy te a lábam zsámolyánál légy...

En felelek téged magamhoz s jobbam mellé helyezlek és bizony együtt fogunk ülni! Elég lesz nekünk a hely egy széken is...

Es biztosítalak — folytatta határozott hangon — hogy a Szentí — áldassék Neve — hozzá fog járulni ehhez, okvetlenül hozzá fog járulni, muszáj, hogy hozzájáruljon...

Ullman Izidor fordítása.

Schönan, tudósítónknak a következőket mondotta:

— Az államnak monopóliuma már hosszú ide óta csupán a szacharin forgalombahorátalára korlátozódott. A monopólium megszünetése a gyakorlatban azt jelenti, hogy a szacharin Svájból, Csehszlovákiából és Németországból való behozatala szabaddá válik.

— Az osztrák kőtaraság területén két szacharingyár működik, az egyik Bécsben, a másik Linzben. Ezekon kívül csak egészen kis üzemek vannak. Azt, hogy a szacharin behozatalának milyenek lesznek a vámtételei, e pillanatban nem állapítható meg. Egy azonban máris kétségtelen, hogy a cukorra kiretnei szándékolt tizenkét aranyforintot kitevő adó a cukor kétszázötven osztrák koronával való emelkedését jelenti kilogrammonként. Így Ausztriában a cukorfogyasztás fokozottan vissza fog fejlődni. A cukrot feldolgozó iparok s így különösen a gyümölcskonfervipar konjunktúrájra is károsan fog a cukornak ez a megdrágulása kihatni. A csehszlovák valuta állása folytán csehszlovákiai cukor egyre kevesebb érkezik Ausztriába. Ausztria holland, angol és amerikai cukorra lesz utalva, amely a fogyasztás számára természetesen szintén csak redkíval korlátozott mértékben fog figyelembe jöhetni.

(x) Magyar gyárosok orosz tanulmányuton. Budapestről jelentik: A kiviteli iparágak vezető képviselői a Gyáriparosok Országos Szövetségében bizalmas értekezletet tartottak orosz piacot kereső ipar versenykiállításainak tisztázására. Az értekezlet kimerítő vita eredményeként az a felfogás alakult ki, hogy a magyar gyáriparnak különösen a német konkurrencia miatt nincsenek jó esélyei Szovjetországban. A magyar gyáriparosok ennek ellenére úgy határoztak, hogy termelési csoportonként tanulmányi bizottságokat fognak küldeni az orosz helyzet tanulmányozására. Az első ilyen tanulmányozási bizottság már a nyár folyamán indul s annak visszaérkezése után sorban hívják Oroszországba küldeni szakértőiket az összes számottevő kiviteli iparágak.

— AZ UJ KELET OLVASÓIHOZ! Téves címzések az utóbbi időben újságüzemünkben sok zavart okoztak. Hogy mindez a jövőben elkerülhető legyen, főlhívjuk az Uj Kelet olvasóit és barátait: minden a lap széküldésére vonatkozó közlést, előfizetése megújítását, reklamációkat, hirdetésközléseket küldjenek az Uj Kelet kiadóhivatala címére. Hírszolgálatra vonatkozó írárok és sürgönyök, hozzászólások, cikkek, szerkesztői üzenetek igénylő levélbeli kérdések az Uj Kelet szerkesztőségéhez intézendők.

Értesítés!
Cluj, (Wesselenyi M.-u.) Kálmán Imre utóda céggel társulva, fűszerüzlet, új átalakítással, mindenféle fűszer és csamege áruval kibővítvé szombaton megnyílik. — Szíves pártfogást kér: **Simon Samu**, 4156-1 a „Stella” volt cégtársa.

Uj ékszerüzlet! **Uj ékszerüzlet!**
Órák **Arany**
Ékszer **Ézüst**
Mindennemű **Ujdonságok**
Ajándéktárgyak
legelőcsőbb bevásárlási helye
H. S. Braunfeld
Fenyő és Braunfeld
cég volt beltagjának modern ékszerüzlete
Cluj, Piata Unireii 15. (v. Dobófele helyiség). — Telefon 6—43.

Zsák **HAVAS DEZSO**
Zsineg **Timisoara**
Ponyva
1374

SPORT

Labdarugás

Elmarad a Haggibbor brassói mérkőzése. A Haggibbor július 9-ére tervezett brassói mérkőzése elmarad, miután a Brasovia pályaváto ünepeése is elhalasztást szenved. A Brasovia új sporttelepének tribünjei ugyanis még nem készültek el és így a Brasovia csak barátságos mérkőzést tart az MSE csapatával. A Brasovia—MSE mérkőzést megelőzőleg tartják meg a brassói bíróvizsgát.

Az Elit második bemutató mérkőzése. Ma, pénteken délután két érdekes mérkőzés kerül eldöntésre a városi sporttelepen. Délután öt órakor a Victoria oldboy csapata barátságos mérkőzést tart az Aesculappal, ezt követőleg pedig 7 órakor az Elit Sport Egylet futballcsapata tartja meg második bemutatómérkőzését az Univeritatea együttesével.

Marosludasi SC—Marosújvári SC 3:1 (2:1). A mérkőzés folyamán általában a marosludasi csapat volt féltényben, bár a vezető gólt a 20. percben a Marosújvári SC szerezte meg. A következő percben a marosludasiak Robi révén kiegyenlítették, majd László góljával 2:1 arányban vezetik a féltőt. Az utolsó negyedórán a marosludasiak több veszélyes támadást vezetnek, de az újvári kapus kitűnő védelem miatt az offenzíva nem hozott eredményt. A második féltőt változatos mezőnyjáték jellemozte. A 27. percben László háromra szaporította a gólok számát. A győtes csapatban László kapus, a két hátvéd, a csatározorban pedig Robi és Halász tündek ki, míg a marosújvári csapat legjobb emberei a centerhalf, a kapus és a balzsálós voltak. Kertész (MSE), aki a bírói tiszte: töltötte be, jól vezette a mérkőzést.

Az AMTE erdélyi turája. Az aradi bajnokcsapat erdélyi turára készül. Az AMTE július 23-án Marosvásárhelyt az MTK csapatával revánsmérkőzést játszik, az eddigi tervek szerint pedig július 25-én és 27-én Kolozsvárt a Victoria és a Haggibbor lesz a kitűnő aradi csapat ellenfele. Július 30-án Nagyváradon a NAC csapatával játsszik revánsmérkőzést az AMTE.

Petrozsényi SC—Aradi AC 6:0 (2:0). Petrozsényből jelenti tudósítónk: Július első vasárnapján az Aradi Atlétikai Club csapatát látta vendégül a Petrozsényi SC. A barátságos mérkőzést a PSC hatalmas fölényel nyerte meg. A négy tartalékkal szereplő AAC durva játékokat produkált, amit Bonna kolozsvári szöv. gyakorlatbíró két tizenegyesel és két játékos kiállításával torolt meg. A szintén tartalékkal szereplő PSC góljait Cseh, Kiminich, Pálinkás és Kádár rugták. A mezőny legjobb embere Klein (PSC) volt. Bonna bíró pártatlanul látta el feladatát.

Külföldi csapatok Romániában. A bajnoki szezon követo nyári hónapokban több külföldi sportegylet futballcsapatának romániai turájára névze folynak már hetek óta a tárgyalások. A mult évben nagy sikerrel szerepelt Ungvári TK csapatán kívül a bécsi Rapid, Rudolfshügellel és Floridsdorffal tárgyalnak az erdélyi sportklubok vezetői Klubokon kívülálló kolozsvári sportember a Szombathelyi AK romániai turáját készíti elő. A SzAK, az FTC, MTK és hamburgi Unio legközeje, kitűnő játékerőt képvisel és Romániában tartandó mérkőzések iránt nagy érdeklődés nyilvánulna meg. Előrehalsdott stádiumban vannak a bécsi Hakoahval megkezdett tárgyalások is, amelyek kedvező eredménnyel biztattak. Ha a felemlített kitűnő külföldi csapatoknak csak ötvenszázaléka tartja meg romániai mérkőzéseit, egy minden tekintetben érdekes és nívós sportprogramot fognak nyújtani a nyári hónapok.

A Zsidó Nemzeti Alap országunk földjét akarja népünk köztulajdonába visszavásárolni, (aklé a föld, azé az ország!) a Keren Hajjeszdó a fejlett európai állami élet alapjait akarja lerakni e visszaváltott földön, a Tarbut-Kulturalap pedig a sivatagvándorlás nevelési alapja

Péntek: F...
Már...
föld...
lyer...
Szombat...
Köz...
Men...
(Uj...
bác...
Szombat...
szá...
egy...
pre...
ren...
Vasárnap...
Lili...
Més...
Vasárnap...
Göz...
gyö...
szin...
ren...
a másorr...
megv...

P. Má...
Emilia...
közönség...
c. drámá...

A szor...
lőds a sz...
és Gózon...
fognak fő...
Mennyire...
Amerikai...
magánzá...
szórakozt...

Uránia...
Ufa-gyára...
a főszerep...
telenül be...
legjobb a...
nöt és egy...
szán a pe...
érdek a p...
vajjon az...
Pártot út...
mohosodo...
többré be...
az enged...
találkozik...
inkognitól...
szánták ö...
Közben m...
a szülők...
azonban...
fátyol. Ek...
szülők ált...
kivül a fil...
regény, A...
amerikai...

Felelős sz...

Hiadó: R...

Szerk...

Refé...

Legalább...
ban mind...
szükségle...

Hi...

Sz...

Or...

Saját...

Nagyob...

An...

veg...

kek...

kül...

czo...

val...

T. M...

K...

áru...

és...

Főzlet...

Ferent...

Stradd

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Péntek: Folt, amely tisztít. (Dramai repriz. Márkus Emilia bucsu-vendégjátéka. A földszinten emelt helyárrakkal, az erkélyen premier-helyárrakkal.)

Szombat d. u.: A kártyás. (Ujdonság először.) Község dögában. (Ujdonság másodszor.) Mennyire tud marha lenni egy férj. (Ujdonság 2-odszor. Amerikai nagybácsi. (Ujdonság 2-odszor.)

Szombat este: Kabaré-est. (Uj magán-számokkal. Berky Lili és Gózon Gyula együttes vendégjátékával. A földszinten premier-helyárrakkal, az erkélyen rendez helyárrakkal.)

Vasárnap d. u.: Tavaszi. (Operett-repriz. Berky Lili és Gózon Gyula vendégjátékával. Mérsékelt helyárrakkal.)

Vasárnap este: A tolonc. (Berky Lili és Gózon Gyula vendégjátékával. Szentgyörgyi István föllépésével. A földszinten premier-helyárrakkal, az erkélyen rendez helyárrakkal.)

Maóra tüzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

P. Márkus Emilia bucsuföltepte. Márkus Emilia ma este bucsuzik el a kolozsvári közönségtől. Echegaray: Folt, amely tisztít c. drámájában.

A szombat esti kabaré. Óriási az érdeklődés a szombat est iránt, amikor Berky Lili és Gózon Gyula gazdag műsoru új kabaréban fognak föllépni. A kártyás, Község dögában. Mennyire tud marha lenni egy férj és az Amerikai nagybácsi c. darabok mellett új magán-számok és tréfák egész tömege fogja szórakoztatni a közönséget.

MOZGÓK MŰSORA:

Uránia mozgóban: Péntek, szombat az Ufa-gyárak pazar vigjátéka: Fejedelmi idill, a főszerepben Henny Portennel, aki e végtelenül bájos, romantikus történetben egyik legjobb alakítását nyújtja. Egy kis hercegnőt és egy déleg trónör köst, egymásnak szán a politika és az összehangzó családi érdek a két fiatal lelket meg sem kéri, vajjon az ő szívük mit szólnak a dologhoz. Pártot ütnek hát és mert nem tisztelik a be-mohosodott családi tradíciókat, de annál többre becsülik a boldogságot, megtagadják az engedelmességét. Közben egy fürdőhelyen találkozik a két fejedelmi sarj, természetesen inkognitóban. Nem is sejte, hogy egymásnak szánták őket, halálosan egymásba szeretnek. Közben mindkettő kétségbeesett harcot vív a szülők házassági tervei ellen. Egyszer azonban váratlanul föllebben kilétükről a fátyol. Ekkor aztán boldogan kötik meg a szülők által előre elhatározott frigyvet. Ezenkívül a filmrevitt világhírű amerikai gyermekregény, A kis lord kerül színre. Vasárnap amerikai Wild-West kép: A bronzember.

Felelős szerkesztő **DR. MARTON ERNŐ**

Kiadó: **KADIMA** nyomda és kiadóvállalat R.T.

Szerkesztőségi telefonszám 977.

Kefe, meszelő és ecsetgyár!

Legalább 40% ot takarít meg behozatali vám-ban minden kereskedő, ha nálam szerzi be szükségletét. **Stern S. Endre**, Oradea-Mare. (Nagyvárad). 1350

Hitter és Breuer

szesz, bor, sör és pálinka nagykereskedők

Oradea-Mare—Nagyvárad
Gilányi-u. 8. sz.

Saját földenkben termelt gyümölcs-pálinkák és borpárlat 1351

Nagyobb mennyiségben érkezett:

Anilin (Meister Lucius-féle), vegyi termékek és földfestékek. **Ultramarin** vegytiszta, külföldi **lakkok** és zománczok, kékkő, enyv, ecetsav, valódi terpetin, **Schellack** T. N. Oranje legelőnyösebben beszerezhető

Kalmár

áruforgalmi rt. fűszer, festék és gyarmatáru nagykereskedésében, **CLUJ** (Kolozsvár).

Főtűzlet: Strada Regina Maria (Deák Ferenc-u.) 42. Telefon: 425. Fiókűzlet: Stradd Rugului (Csertörő-utca) 56. Telefon: 5—44. 1354

Valutapiac július 6-án

TÖZSDÉK	Lei	oseh kor.	márka	iran. frank	svájci frank	lira	oszi. kor.	magy. kor.	font sterl.	dinár	leva	lengy. márká	dollár	holi. forint	török font	arab kor
Bukaresti valuta deviza																
Bécs valuta deviza																
Prága valuta deviza			1425	424	404	43350	2738	4450	23159				521750			
Berlin .. valuta deviza			834	254725	3325	192750	19750	3680	1895				42650			
Zürich .. valuta deviza		1210	12050	4311		2455	250	45	2338			11	52450			
Paris ... valuta deviza		2372	307		9430	5570			528850				121925			
Budapest valuta deviza	659	2208	272	92	213	525	530		5060			21	1120			

Kereskedők és viszontelárusítók figyelmébe!

2 vagon olasz cérna érkezett, garantált 400 yardos la. márkák. Szállításunk legolcsóbb napi árban postal szétküldéssel.

Gutfried és Herskovits
Oradea-Mare, Piata Unirii 12. — Telefon 211.

PROGRESS

Rövidáru nagykereskedés

Oradea-Mare Nagypiac 5. Telefon 455.

Kereskedők legolcsóbb bevásárlási forrása

Rottmann Károly és Társai Rt.
Királyi udvari szállítók, Timisoara.

1364

Rum-, likör- és cognacgyár

Gyümölcs-pálinka termelés
Szeszszabadraktár
Szeszenaturálótételep
Bornagykereskedés

Engros eladás!

1342

Rövid, norinbergi, galanterie és papíráruk m külföldről raktárra érkeztek

Simplon-áruház

Cluj, Calea Reg. Ferdinand 25. sz. Főpostával szemben.

Engros eladás!

Ende jum erscheint von

THEODOR HERZLS TAGEBÜCHERN

der

I. Band

„Eingeschichtliches und menschliches Dokument ohnegleichen“. (Martin Baber.)

Der Verlag veranstaltet, um trotz der heute außerordentlich gesteigerten Herstellungskosten den Bezug zu einem noch verhältnismäßig niedrigen Preis zu ermöglichen, eine

SUBSKRIPTION

Der Preis des ersten Bandes beträgt (freibleibend) für das broch. Expl. M. 280.— für das in Ganzleinen gebundene Expl. M. 350.—. Nach Ablauf der Subskriptionsfrist wird der Preis um 25% erhöht.

Die Subskriptionsfrist endet am 16. Juni 1922

BERLIN NW 7

EWER GESELLSCHAFT

Dorotheenstr. 35

FÜR BUCH- UND KUNSTHANDEL

Die „Ewer“-Gesellschaft für Buch- und Kunsthandel m. b. H. in Berlin NW. 7, Dorotheenstr. 35, nimmt Bestellungen auf die Tagebücher Theodor Herzls zum Subskriptionspreis entgegen. Insbesondere die zionistischen Vereine seien darauf aufmerksam gemacht.

Man bediene sich untenstehender Anmeldung.

Hier abtrennen!

An die „EWER“-Gesellschaft für Buch- und Kunsthandel m. b. H. BERLIN NW. 7, Dorotheenstr. 35.

Der Unterzeichnete bestellt:

— Expl. der broschierten — gebundenen — Luxusausgabe des I. Bandes der

Tagebücher Theodor Herzls

zum Subskriptionspreise von Mk. 280.—, bzw. Mk. 350.— €

zuzüglich Porto-, Verpackungs-, ev. Ausfuhrspesen.

Den Betrag von Mk. _____ überweise (zahle) ich gleichzeitig

auf Ihr Konto bei _____

Falls Überweisung nicht gleichzeitig erfolgt, geschieht die Zusendung unter

Ort und Datum _____

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szavanként 1 lel. Vastagabb betűvel szedett szavak 2 lel. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 10 lel. Jelzés hirdetésre semminemű felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetésekkel a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatnak. Erre a célra a hirdetési díjon kívül 2 lel 60 bani bélyegköltésig fizetendő.

Perfekt német magyar levelező azonnali belépésre állást nyer a Közgazdasági Banknál. 4151-1

Wesselényi vagy Ferenc József-ut elején keresek két esetleg egy szobát üresen, magas bérért esetleg építék. Közvetítőt díjazok. Cím a kiadóban. 4149-1

Jó házból való, 4 középsikolát végzett fiú tanulóknak fizetéssel felvétetik a Fuhrmann papírüzletbe. Calea Viktoria (Kossuth Lajos-utca) 2. 4155-1

Egészséges, 1-2 szoba, konyhás lakást keres uriember, magas lakbért szívesen fizet. Cím Reclama-nál, Piata Unirii 4. 4158-1

Legelőnyösebb feltételek mellett a leggyorsabban, bel- és külföldre áttalálásokat a Banca Generala a Taril Románesti, Cluj, Piata Unirii 11. esz-közül. Idegen pénzeket vesz és elad. Telefonszám 110. 4124-1

Bocskor, mosótalp, felsőbőr és szilgyártóvalnak állandóan nagy készlet kicsinyben és nagyban. Legelőnyösebb árak mellett. Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is eszközölök. Jelenlegi talp és bocskor ára 65-70 lel. Vagontélelnél 5 százalék kedvezmény. SÁMSON-BÓRGYÁR

Gyufagyár-utca 1. Gyorsaru raktárral szemben. Telefon: Gyár 3-86, lakás 3-87, szám.

Mindenemű bádigos és vízvezeték szerelő munkákat legelőnyösebben ugyanahelyben, mint vidéken vállal. 1298

Frisch Samu

Cluj, Cal. Motilor (v. Moastori-u.) 143.

Kenderzsineget,

zsinorokat és hevedereket raktárról szállít 1381

Bleier és Weisz

cég vezérképviselete
Emanuil Salamon & Co.
Cluj, Piata M. Viteazul 40.

KÖZPONTI HÖLGYFODRÁSZ ÉS
MANIKÜRSZALON

Cal. Reg. Ferd.
13. (udvarban)

Hajfestés, hajmunka, fejmosás, ondolás, fésülés legmodernebb, legjobb kivitelben. Haját veszek! PÉTERFI JULISKA

„Barzel“
Fierarie - vasüzlet

CLUJ — KOLOZSVAR.
Piata M. Viteazul 13. Telef. 10-49.

Kássa Albert

Gép- és elektro-
technikai 1288
műszaki vállalata

Cluj, C. Victoriei 99.

Uniunea Comerciala Rt.

Központ: Bukarest

Alaptőke: 25,000.000 Lei

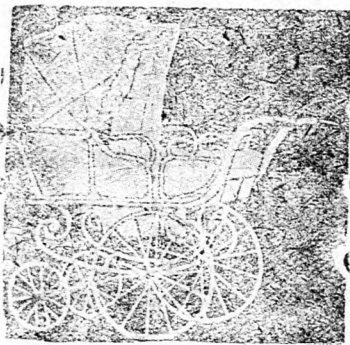
Fiókok: Galați, Jassy, Constanța, Craiova, Chisinau, Cernăuți, Timișoara és Cluj, Strada Regina Maria (Deák Ferenc-u.) 32.

Ajánlja bőven felszerelt raktárát: Fűszer és coloniál áru, autók, kocsilack Rudvas, abroncsvas, lemezek, csavarok, szárszámok, különböző mintájú kapák, lapátok, ásók csákányok, kaszák, kaszfűző kövek (Anker) és kaszavető szerszám. Mindennemű bel- és külföldi olajok (hengerdinamó, motorvazelin, tovtakéncos stb.) Bőr-árakban: chewreaux, box, bagaria, talpak, patkók stb. Teher- és személyautók és mindennemű autófelszerelések.

Lloyd 793

1382

Hercules gyermekkocsi gyár Rt.

Főlerakat Baumzweig Arnold, Cluj, Strada Reg. Ferdinand (Wesselényi M-u.) 25. szám. Állandó nagy raktár mindennemű gyermekkocsikban. Arjegyüket Engros kívánatra küld. Engros

3451

Felhívjuk figyelmét a

„Kapell“ írógépekre

legmodernebb német gyártmány,
leggyorsabb írások, rendkívüli
kiválóság

Reklám ár!

Ezen írógépet nemsokára befogjuk mutatni, szíveskedjék címét velünk közölni

Nagyromániai vezérügynökség

Riedel és Rastrup, Timișoara

Str. Elisabini 2. Telefon 1323. 4111-1

BECK KÁVÉ

1/6 kilós dobozokban prima minőségben 24 kg. eredeti ládákban kapható
Csokoládégyárunk szállít

Csokoládébontó kilóját 60 lel, Pralinét kilóját 58 lel, Dácia-Desert, nagy darab, 50 darab egy dobozban, doboza 105 lel, Colombia fodormenta tekeres á 10 pastila, 16 tekerces doboz 34 lel, Fodormenta nagy pastila 140-es doboz 50 lel.

Postautóvétel mellett

Beck Testvérek, Érmihályfalva

4157-1

GANZ

vilamossági
részvénytársaság
üzemvezetősége

Piata M. Viteazul
Széchenyi-tér 41.
sz. (Széki-palota)

Elvállal elektromos világítási- és erőátviteli berendezéseket. Izzólámpák, lámpa szénpálcák, szerelési anyagok és kisebb motorok állandóan raktáron. — Költésgevételeket és felvilágosításokat díjtalanul nyújt. Telefon 403. 1380

Engros. Olcsó beviselési forrás rövid, bszár, galanterie cikkekben
Feiner Testvérek, Cluj, Unió-u. 11.
Ben. az udvarban. 1303

Budapesti

VII. Rákóczy-ut 6. és 1276

Wieni

I. Rotenturmstrasse 27. számú házaink útján úgy a darabáru, mint vagonrakomány forgalmat Románia, Magyarország és Austria között

5-10-15 napi

határidőn belül — kötbér kikötése mellett — sikerül lebonyolítunk.

Ugyszintén határidő mellett vállaljuk a német cseh és olasz szállítmányokat.

Deutsch Testvérek

nemzetközi szállítási vállalat,
Cluj, Piata Unirii 26.

Fiókok: Oradea-Mare Rimanocei-u. 12 Orsova, Dunapart.

Saját expositurak: Bruck, Hegyeshalom, Moson, Szolnok, Biharkerezes, Békéscsaba, Kőtegyán, Biharpüspöki.

IFJU KELET

Zsidó ifjúsági folyóirat
Előfizetési ár egy évre 80 lel
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj, Calea Reg. Ferdinand 48.

ELSŐ ERDÉLYRÉSZI
ÉKSZERÁRU GYÁR

CLUJ, Str. Xenophon (v. Szappan-u.)
Telefon interurban 2-13.
Sürgőnycím: UVAERE Cluj.

Ékszerárugyár és nagykereskedés.

Vesz:

legmagasabb árban mindennemű arany és ezüstöt.

Gyárt és elad:

mindennemű ékszerárakat.

Vállal:

mindennemű briliáns munkákat, javításokat és alakításokat.

Vésnöki műterem.

Fogászati arany és forrasztó.
Arany és ezüst huzalok és lemezek.

Csak viszonteladók részére!

Szép, izléses nyomtatványt csak az UJ KELET nyomdája készít

Névjegyeket, eljegyzési, lakodalmi kártyákat, üzleti nyomtatványokat a legrövidebb idő alatt és a legjutányosabban szállítunk.

„Kadima“-nyomda és kiadóvállalat Rt. Cluj-Kolozsvár Str. Baron L. Pop 10. Telefon 879.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szavanként 1 le. Vastagabb betűvel szedett szavak 2 le. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 10 le. Jelligs hirdetésekre szűnmemű felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatnak. Erre a célra a hirdetés díjon kívül 2 le 60 bani bétégeköltség fizetendő.

Perfekt német magyar levelező azonnali belépésre állást nyer a Közgazdasági Banknál. 4151-1

Wesselényi vagy Ferenc József-ut elején keresek két esetleg egy szobát üresen, magas bérért esetleg építék. Közvetítőt díjazok. Cím a kiadóban. 4149-1

Jó házból való, 4 középiskolát végzett fiu tanulónak fizetéssel felvétetik a Fuhrmann papírüzletbe. Calea Viktoria (Kossuth Lajos-utca) 2. 4155-1

Egészséges, 1-2 szoba, konyhás lakást keres uriember, magas lakbért szívesen fizet. Cím »Reclama«-nál, Piata Unirii 4. 4158-1

Legelőnyösebb feltételek mellett a leggyorsabban, bel- és külföldre átutalásokat a Banca Generala a Tarii Románesti, Cluj, Piata Unirii 11. esz-közől. Idegen pénzeket vesz és elad. Telefonszám 110. 4124-1

Bocskor, mosótalp, feleőhöz és szilgyártóblanok állandóan nagy készlet kicsinyben és nagyban. Legolcsóbb árak mellett. Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is eszközölök. Jelenlegi talp és bocskor ára 65-70 le. Vagontételei 5 százalék kedvezmény. SÁMSON-BŐRGYÁR

Gyufagyár-utca 1. Gyorsáru raktárral szemben. Telefon : Gyár 3—So. lakás 3—87. szám.

Mindenemű bádigos és vízvezeték szerelő munkákat legolcsóbban ügyhelyben, mint vidéken vállal. 1298

Frisch Samu
Cluj, Cal. Motilor (v. Monostori-u.) 143.

Kenderzsineget,
zsinorokat és hevedereket raktárról szállít 1381

Bleier és Weisz
cég vezérképviselete
Emanuil Salamon & Co.
Cluj, Piata M. Viteazul 40.

KÖZPONTI HÖLGYFODRÁSZ ÉS MANIKÜRSZALON Cal. Reg. Ferd. 13. (udvarban)
Hajfestés, hajmunka, fejmosás, ondulás, fésülés legmodernebb, legjobb kivitelben. Haját veszek! **PÉTERFI JULISKA**

1309 **„Barzel“**
Fierarie - vasüzlet
CLUJ — KOLOZSVAR.
Piata M. Viteazul 13. Telef. 10-49.

Kássa Albert
Gép- és elektro-
technikai 1288
műszaki vállalata
Cluj, C. Victoriei 99.

Uniunea Comerciala Rt.

Központ: Bukarest

Alaptőke: 25,000.000 Lei

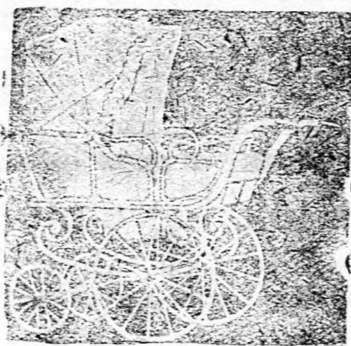
Fiókok: Galați, Jassy, Constanța, Craiova, Chisinau, Cernăuți, Timișoara és Cluj, Strada Regina Maria (Deák Ferenc-u.) 32.

Ajánlja bőven felszerelt raktárát: Fűszer és coloniál áru, autó, kocsilack Rudvas, abroncsvas, lemezek, csavarara, szerszámok, különböző mintájú kapák, lapátok, ásók csákányok, kaszák, kaszfető kövek (Anker) és kaszavető szerszám. Mindennemű bel- és külföldi olajok (hengerdinamó, motorvazelina, tovattakenőcs stb.) Bőr-árakban: chewreaux, box, bagaria, talpak, patkók s.b. Teher- és személyautók és mindennemű autófelszerelések.

Lloyd 793

1382

Hercules gyermekkocsi gyár Rt.

Főlerakat Baumzweig Arnold, Cluj, Strada Reg. Ferdinand (Wesselényi M-u.) 25. szám. Állandó nagy raktár mindennemű gyermekkocsi. Arjegyeket Engros kívánatra küld. Engros 3451

Befőttes UVEG Tábla hitelesített palackok és poharak, függő és fali lámpák

raktárról azonnal megrendelhetők Ausländer Testvérek Cluj-Kolozsvár, Piata M. Viteazul (v. Széchenyi-tér) 39. Telef. 9-54. Eng-gros! En-detall!

Felhívjuk figyelmét a

„Rapell“ írógépekre

legmodernebb német gyártmány, leggyorsabb írások, rendkívüli kiválóság

Reklám ár!

Ezen írógépet nemsokára befogjuk mutatni, sziveskedjék címét velünk közölni

Nagyromániai vezérügynökség
Niedel és Rastrup, Timisoara
Str. Bliselin 2. Telefon 1323. 4111-1

Gyári telefon 596. Üzleti telefon 515

LEBEDA S. A.

Első romániai villangerőre berendezett ágyuneműgyár.

Készítünk:
Paplanokat: vatta, gyapjú és pilhe töltelékkel, a legolcsóbb kivitelűtől a legfinomabb kivitelűig. Továbbá matracokat, párnákat és mindennemű ágyuneműket.

Vállalunk:
kórházi, közintézeti, valamint szállodai felszerelések szállítását továbbá mindennemű átalakításokat. Villanyerőre berendezett tollfosztó gépjűkön bármily mennyiségű tollfosztást, tisztítást.

Veszünk:
minden mennyiségben lészórt, dísznőszórt, kecskeszórt, gyapjút és tollat. Mintát ár megjelöléssel (ab eljű állomás) kérünk küldeni

Eladunk:
mindennemű tisztított és szortírozott tollfélélt nagyban és kicsinyben.

Eredeti gyári árak!!!
Gyár: Cluj-Kolozsvár, Strada Jasilor (v. Nagyszamos-u. 14. sz.), interurban telefon 596.
Üzlet: Calea Victoriei (v. Kossuth Lajos-utca 10. sz.) telefon 515.

BECK KÁVÉ

1/2 kilós dobozokban prima minőségben 24 kg. eredeti ládákban kapható Csokoládégyárunk szállít

Csokoládébont kilóját 60 le, Pralinet kilóját 58 le, Dacia-Desert, nagy darab, 50 darab egy dobozban, doboza 105 le, Colombia fodormenta tekeres 4 10 pastila, 16 tekerces doboz 34 le, Fodormenta nagy pastila 140-es doboz 50 le.

Postautánvét mellett **Beck Testvérek, Érmihályfalva** 4157-1

GANZ

villamossági részvénycsarnok igazgatója

Piata M. Viteazul Széchenyi-tér 41. sz. (Széni-palota.)

Elvállal elektromos világítási- és erőátviteli berendezéseket. Izzólámpák, izzólámpa szénpálcák, szerelési anyagok és kisebb motorok állandóan raktáron. — Kétszázötvenet és felvilágosításokat díjtalanul nyújt. Telefon 403. 1290

Engros. Olcsó bevásárlási forrás rövid, bszár, galanterie cikkekben **Feiner Testvérek, Cluj, Unió-u. 11.** Ben. az udvarban. 1303

Budapesti Weni

VII., Rákóczy-ut 6. és 1278 I. Rotenturmstrasse 27. számú házaink útján egy a darabáru, mint vagonrakomány forgalmat Románia, Magyarország és Austria között

5-10-15 napi

határidőn belül — kölbér kikötése mellett — sikerül lebonyolítanunk. Ugyisint határidő mellett vállaljuk a német cseh és olasz szállítmányokat.

Deutsch Testvérek
nemzetközi szállítási vállalat, Cluj, Piata Unirii 26.
Fiókok: Oradea-Mare Rimnicul u. 12 Orsova, Dunapart.
Saját expositerek: Bueck, Hegyeshalom, Moson, Szolnok, Biharkeresztes, Békéscsaba, Kőtegyán, Biharpüspöki.

UJ KELET

Zsidó ifjúsági folyóirat **Előfizetési ár egy évre 80 le!** Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj, Calea Reg. Ferdinand 48.

ELSŐ ERDÉLYRÉSZI ÉKSZERÁRU GYÁR

CLUJ, Str. Xenophon (v. Szappan-u.) Telefon interurban 2-13. Sürgőnycim: JVAERE Cluj.

Ékszerárugyár és nagykereskedés.

Vesz:
legmagasabb árban mindennemű arany és ezüstöt.
Gyárt és elad:
mindennemű ékszerárukat.
Vállal:
mindennemű briliáns munkákat, javításokat és alakításokat.
Vésnöki műterem.
Fogászati arany és forrasztó. Arany és ezüst huzalok és lemezek. Csak viszonteladók részére!

Szép, izléses nyomtatványt csak az UJ KELET nyomdája készít

Névjegyeket, eljegyzési, lakodalmi kártyákat, üzleti nyomtatványokat a legrövidebb idő alatt és a legjutányosabban szállítunk.

„Kadima“-nyomda és kiadóvállalat Rt. Cluj-Kolozsvár Str. Baron L. Pop 10. Telefon 879.

Kadima-nyomda kiadása, Cluj-Kolozsvár.

Ezerkötő...
nyvatl és nyo
Cluj-Kolozsvár, Str.
L. Pop. — Brassai

Uj Kelet tel
szerkesztőség
Kiadóhivatal
Nyomda
Hátr Döntály
Z. N. Sz.

Kéziratok kizár
szerkesztésnek
Kéziratok
vissza és n
betűnk mez

V. évfolgam

Jogunk a

Amikor az eionista határozat érkezett, érthe el mindazokat, zsidó nemzeti özőzött. Az e vastuk az angok megnyugta a felsőház hattelező politika esenek. Viga éreztük, de nekünk. Az euró nyóshoz szokó máskép látta szoktuk azt, hogokban, ahol a kamarás rends háznak nagyjárnak az alsóhákothat törvény rulásá nélkül. hiradás azomb teremtet. Az háza most ves lesztinai man angol kormán felhőkönvet a goruan ragasz ráció eredeti é géhez. A felső a határozat ell könyv meghoz várt és előre r mányinterpretá larációhoz.

Mit kell ér otthon" alatt a kérdésre az a könyve kateg magyarázható szakolható a z kulturája Pale gára, ellenber közületek tová ben szükséges részeiben élő olyan zsidó k tina, melyne egész zsidó n tól büszke ör vegyen részt. nép teljes tud hegy ó Palez kisebbség, ha mértékben jo Ez szükséges nemzeti ottho tesitsuk és r jussán formál mondat, anny tatlan megáll határozottan o kalapácsítás. veszi tárgyalá dátumot, de e megvilágításá nézhetünk a elé. Az angó ünnepelesen Balfour-dekla nak sok riada tározata, poli lán csak egy néhány angol tüntetésévé z

Abban a melyet az könyve terem gódo zsidóság szükségos a ket is szemü rázat, melye four-deklarác nemzeti oitho méstetü. ho nista-törekvé soha mást be